

Komparativní hodnocení vývoje běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS

Bakalářská práce

Studijní program:

B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy

Studijní obor:

Mezinárodní obchod

Autor práce:

Nikola Haberová

Vedoucí práce:

Ing. Jana Šimanová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Zadání bakalářské práce

Komparativní hodnocení vývoje běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS

Jméno a příjmení: **Nikola Haberová**
Osobní číslo: E19000172
Studijní program: B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy
Specializace: Mezinárodní obchod
Zadávací katedra: Katedra ekonomie
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Charakteristika uskupení a jednotlivých zemí skupiny BRICS.
3. Analýza a komparativní hodnocení makroekonomického vývoje zemí BRICS.
4. Analýza a komparativní hodnocení vývoje běžných účtů platebních zemí BRICS.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- COOPER, Andrew Fenton, 2016. *The BRICS: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0198723393.
- IMF, 2021. *International Monetary Fund Data* [online]. Washington, D.C.: International Monetary Fund. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <https://data.imf.org/>
- KOCOUREK, Aleš, 2015. Structural Changes in Comparative Advantages of the BRICS. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* [online], 172(2015): 10-17. [cit. 2021-09-30]. ISSN 18770428. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/272523416_Structural_Changes_in_Comparative_Advantages_of_the_B
- LARIONOVA, Marina a John James KIRTON, 2018. *BRICS and Global Governance*. New York: Routledge. ISBN 9781472480767.
- PIKNEROVÁ, Linda a David ŠANC, 2014. *Nové mocnosti globálního Jihu: Čína, Indie, Brazílie, Jihoafrická republika a Indonésie v mezinárodním systému*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-679-1.
- ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK, 2016. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5858-9.
- UNCTAD, 2021. *UNCTADstat* [online]. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <https://unctadstat.unctad.org/>
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Konzultant: doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D., docent na katedře ekonomie Ekonomické fakulty TUL

Vedoucí práce:

Ing. Jana Šímanová, Ph.D.
Katedra ekonomie

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 31. srpna 2023

L.S.

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

14. června 2022

Nikola Haberová

Komparativní hodnocení vývoje běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na komparativní hodnocení vývoje běžných účtů platebních bilancí jednotlivých zemí uskupení BRICS od jeho vzniku až po současnost. Hlavním cílem je analyzovat a komparativně zhodnotit makroekonomický vývoj a vývoj běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS v letech 2000 až 2020. V kontextu hlavního cíle byly definovány dílčí cíle, které jsou plněny v jednotlivých kapitolách. Práce se zabývá výzkumnou otázkou týkající se zmapování změn ve vývoji základních ekonomických indikátorů a běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS, a dále definováním těchto změn spolu s případnými rozdíly.

Klíčová slova

Běžný účet, Brazílie, BRICS, Čína, debet, export, hrubý domácí produkt, import, Indie, inflace, Jihoafrická republika, kredit, nezaměstnanost, platební bilance, Rusko, saldo

Comparative Assessment of the BRICS Countries Balance of Payments' Current Accounts Development

Annotation

This bachelor thesis focuses on a comparative assessment of the BRICS group countries balance of payments' current accounts development from its formation to the present. The main goal is to analyse and comparatively assess the macroeconomic development and the development of current accounts of the BRICS countries balance of payments in the years from 2000 to 2020. In the context of the main goal, sub-goals have been defined and are met in individual chapters. This thesis deals with a research question concerning the mapping of changes in the development of basic economic indicators and current accounts of the balance of payments of the BRICS countries, and further defining these changes together with possible differences.

Key Words

Balance, balance of payments, Brazil, BRICS, China, credit, current account, debit, export, gross domestic product, import, India, inflation, Russia, South Africa, unemployment

Obsah

Seznam zkratk.....	10
Seznam tabulek.....	12
Seznam obrázků.....	13
Úvod.....	15
1. Základní makroekonomické údaje o uskupení BRICS	17
1.1 Brazílie	20
1.2 Rusko.....	22
1.3 Indie.....	24
1.4 Čína.....	26
1.5 Jihoafrická republika.....	29
1.6 Shrnutí.....	31
2. Platební bilance a její běžný účet	34
2.1 Pojem platební bilance.....	34
2.2 Struktura a jednotlivé položky platební bilance	35
2.2.1 Horizontální rozdělení.....	35
2.2.2 Vertikální rozdělení.....	40
2.2.3 Saldo platební bilance.....	41
3. Vývoj běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS	44
3.1 Vývoj salda běžného účtu Brazílie.....	44
3.2 Vývoj struktury běžného účtu Brazílie	45
3.3 Vývoj salda běžného účtu Ruska	47
3.4 Vývoj struktury běžného účtu Ruska.....	48
3.5 Vývoj salda běžného účtu Indie	49
3.6 Vývoj struktury běžného účtu Indie.....	50
3.7 Vývoj salda běžného účtu Číny	52
3.8 Vývoj struktury běžného účtu Číny	53
3.9 Vývoj salda běžného účtu Jihoafrické republiky	54
3.10 Vývoj struktury běžného účtu Jihoafrické republiky.....	55
4. Shrnutí a komparace zemí BRICS.....	58
4.1 Ekonomické indikátory.....	58
4.2 Běžný účet platební bilance	59
Závěr.....	63
Seznam použité literatury	65

Seznam zkratek

APEC	Asijsko-pacifické hospodářské společenství (<i>Asia-Pacific Economic Cooperation</i>)
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie (<i>Association of Southeast Asian Nations</i>)
BPM	Manuál k sestavení platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí (<i>Balance of Payments and International Investment Position Manual</i>)
BRICS	Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jihoafrická republika (<i>Brazil, Russia, India, China, South Africa</i>)
HDP	Hrubý domácí produkt
ICT	Informační a komunikační technologie (<i>Information and Communications Technology</i>)
IČO	Identifikační číslo osoby
IFIs	Mezinárodní finanční instituce (<i>International Financial Institutions</i>)
IMF	Mezinárodní měnový fond (<i>International Monetary Fund</i>)
JAR	Jihoafrická republika
MERCOSUR	Sdružení volného obchodu Jihu (<i>Mercado Común del Sur</i>)
NDB	Nová rozvojová banka (<i>New Development Bank</i>)
OAS	Organizace amerických států (<i>Organization of American States</i>)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OSN	Organizace spojených národů
PPP	Parita kupní síly (<i>Purchasing Power Parity</i>)
SDR	Zvláštní práva čerpání (<i>Special Drawing Rights</i>)
UNASUR	Unie jihoamerických národů (<i>Union of South American Nations</i>)

UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji (<i>United Nations Conference on Trade and Development</i>)
WB	Světová banka (<i>World Bank</i>)
WTO	Světová obchodní organizace (<i>World Trade Organization</i>)

Seznam tabulek

Tabulka 1: Celosvětové pořadí zemí BRICS podle HDP v PPP v roce 2020 (v USD)	19
Tabulka 2: Základní ekonomické indikátory Brazílie v letech 2000–2020	21
Tabulka 3: Základní ekonomické indikátory Ruska v letech 2000–2020	23
Tabulka 4: Základní ekonomické indikátory Indie v letech 2000–2020.....	26
Tabulka 5: Základní ekonomické indikátory Číny v letech 2000–2020	28
Tabulka 6: Základní ekonomické indikátory JAR v letech 2000–2020.....	30
Tabulka 7: Srovnání obecných informací zemí BRICS v roce 2021	31
Tabulka 8: Základní horizontální struktura platební bilance	35
Tabulka 9: Celková horizontální struktura platební bilance	36
Tabulka 10: Vertikální struktura platební bilance.....	40
Tabulka 11: Princip výpočtu jednotlivých sald platební bilance (v EUR).....	42
Tabulka 12: Dynamika jednotlivých bilancí běžných účtů zemí BRICS v letech 2000–2009 (v % nominálního HDP).....	60
Tabulka 13: Dynamika jednotlivých bilancí běžných účtů zemí BRICS v letech 2010–2019 (v % nominálního HDP).....	60
Tabulka 14: Dynamika exportů zemí BRICS v letech 2000–2009 (v %).....	61
Tabulka 15: Dynamika exportů zemí BRICS v letech 2010–2019 (v %).....	61
Tabulka 16: Dynamika importů zemí BRICS v letech 2000–2009 (v %)	62
Tabulka 17: Dynamika importů zemí BRICS v letech 2010–2019 (v %)	62

Seznam obrázků

Obrázek 1: HDP v PPP zemí BRICS v letech 2000–2020 (v USD)	19
Obrázek 2: Brazílie	20
Obrázek 3: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Brazílii v letech 2000–2020 (v %)	22
Obrázek 4: Rusko	23
Obrázek 5: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Rusku v letech 2000–2020 (v %)	24
Obrázek 6: Indie	25
Obrázek 7: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Indii v letech 2000–2020 (v %)	26
Obrázek 8: Čína	27
Obrázek 9: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Číně v letech 2000–2020 (v %)	28
Obrázek 10: Jihoafrická republika.....	29
Obrázek 11: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v JAR v letech 2000–2020 (v %)	30
Obrázek 12: Vývoj průměrného růstu HDP v PPP zemí BRICS v letech 2000–2020 (v %)	31
Obrázek 13: Vývoj HDP na obyvatele v PPP zemí BRICS v letech 2000–2020 (v USD). 32	
Obrázek 14: Vývoj míry otevřenosti ekonomik zemí BRICS v letech 2005–2020 (v %) .. 33	
Obrázek 15: Vývoj běžného účtu Brazílie dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP).....	45
Obrázek 16: Vývoj běžného účtu Brazílie dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD).....	46
Obrázek 17: Vývoj běžného účtu Ruska dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)	47
Obrázek 18: Vývoj běžného účtu Ruska dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD).....	49
Obrázek 19: Vývoj běžného účtu Indie dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)	50

Obrázek 20: Vývoj běžného účtu Indie dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD)	
.....	51
Obrázek 21: Vývoj běžného účtu Číny dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)	
.....	52
Obrázek 22: Vývoj běžného účtu Číny dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD)	
.....	54
Obrázek 23: Vývoj běžného účtu JAR dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)	
.....	55
Obrázek 24: Vývoj běžného účtu JAR dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD)	
.....	57

Úvod

Nástup nových světových velmocí se dnes řadí mezi nejaktuálnější témata mezinárodních ekonomických vztahů. Proto se tato bakalářská práce zabývá uskupením BRICS, do kterého spadá Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jihoafrická republika. Obrovské ekonomiky těchto pěti zemí jsou považovány za jedny z nejrychleji rostoucích, a navíc mají velký ekonomický potenciál, významný demografický růst a snahu o prosazení ekonomických či politických změn v mezinárodním měřítku.

Hlavním cílem této bakalářské práce je analyzovat a komparativně zhodnotit makroekonomický vývoj a vývoj běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS v letech 2000 až 2020. Počátkem analýzy byl zvolen rok 2000, protože přibližně v tomto období byl poprvé představen akronym BRICS. Je tedy žádoucí sledovat vývoj od úplného vzniku tohoto uskupení. Výzkumnou otázkou je zmapování změn ve vývoji základních ekonomických indikátorů a běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS, a dále tyto změny spolu s případnými rozdíly definovat. Tato získaná data poskytují informace potřebné pro zjištění dalšího makroekonomického vývoje zemí BRICS, jejich ekonomického potenciálu či bohatství, a dále také jejich pozice vůči zahraničí. V kontextu hlavního cíle byly definovány dílčí cíle, které jsou plněny v jednotlivých kapitolách této bakalářské práce.

První kapitola je věnována představení a přiblížení uskupení BRICS. Součástí této kapitoly jsou také charakteristiky jednotlivých zemí BRICS z hlediska obecných informací a základních ekonomických indikátorů s jejich následným porovnáním.

Ve druhé kapitole je vysvětlena problematika, obecná teorie a struktura platební bilance z hlediska horizontálního i vertikálního rozdělení. Následně jsou popsány a rozebrány jednotlivé položky platební bilance, kam spadá i běžný účet. Závěrem této kapitoly je interpretace možných výsledků platební bilance neboli sald platební bilance.

Třetí kapitola, klíčová pro vyhodnocení hlavního cíle práce, je zaměřena na analýzu vývoje běžných účtů platebních bilancí jednotlivých zemí BRICS v posledních dvou dekadách. Nejprve je u každé členské země analyzován vývoj běžného účtu platební bilance dle jeho salda a poté dle jeho celkové struktury. Všechna data jsou vždy pro každou zemi graficky znázorněna.

Poslední kapitola obsahuje shrnutí a vyhodnocení veškerých analýz, které se týkají uskupení BRICS. Jedná se o komparativní hodnocení zemí BRICS z hlediska vývoje základních ekonomických indikátorů a běžných účtů platebních bilancí v posledních dvou dekadách. Soustředí se zejména na růst hrubého domácího produktu, inflaci a nezaměstnanost, a dále také na vývoj jednotlivých sald a struktury běžného účtu včetně dynamiky změn bilancí, exportů a importů.

1. Základní makroekonomické údaje o uskupení BRICS

Cílem první kapitoly je představení a přiblížení uskupení BRICS. Součástí této kapitoly jsou také charakteristiky jednotlivých zemí BRICS z hlediska obecných informací a základních ekonomických indikátorů.

Jak je již na první pohled zřejmé, akronym BRICS je složen z počátečních písmen členských zemí tohoto uskupení, do kterého patří pět zemí, a to tedy Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jihoafrická republika. Jejich obrovské ekonomiky byly identifikovány jako jedny z nejrychleji rostoucích, občas nazývány jako motory procesu globální obnovy. Země uskupení BRICS již v roce 2010 dohromady tvořily více než 40 % populace světa a téměř 30 % pevniny. V roce 2021 dosáhly přibližně 42% podílu na celé populaci světa. Jejich podíl na světovém hrubém domácím produktu v paritě kupní síly (HDP v PPP) se zvýšil z 16 % v roce 2000 na téměř 25 % v roce 2010. V roce 2020 tento podíl činil přibližně 31 %. Celé uskupení funguje na bázi každoročních summitů a 14 kooperačních fór. Například Obchodní fórum BRICS (BRICS Business Forum) a Obchodní rada BRICS (BRICS Business Council), založené v roce 2010 a 2013, slouží jako platformy pro pravidelnou komunikaci mezi jednotlivými státy. (Government of India 2012) (IMF 2021) (Kocourek 2015) (Larionova a Kirton 2018)

Nástup nových mocností patří dnes k jednomu z nejaktuálnějších témat mezinárodních ekonomických vztahů. Jedná se vlastně o emancipaci zemí, u kterých byl problém během období studené války naplňovat své zájmy. Tento proces byl zahájen koncem bipolarity světa, kdy země globálního Jihu, jako například Čína, Indie nebo Brazílie, mohly začít usilovat o zvýšení své prestiže v mezinárodním měřítku. Během velmi krátké doby se začalo o vzestupu těchto zemí ve velkém množství mluvit či psát a tvořila se kvanta analýz. Postupem času začalo rozšiřování o další země, které splňovaly obecné předpoklady této skupiny. Těmito předpoklady například jsou: velký ekonomický potenciál, demografický růst, snaha o prosazení změn v rámci mezinárodní ekonomiky a politiky. (Piknerová a kol. 2014)

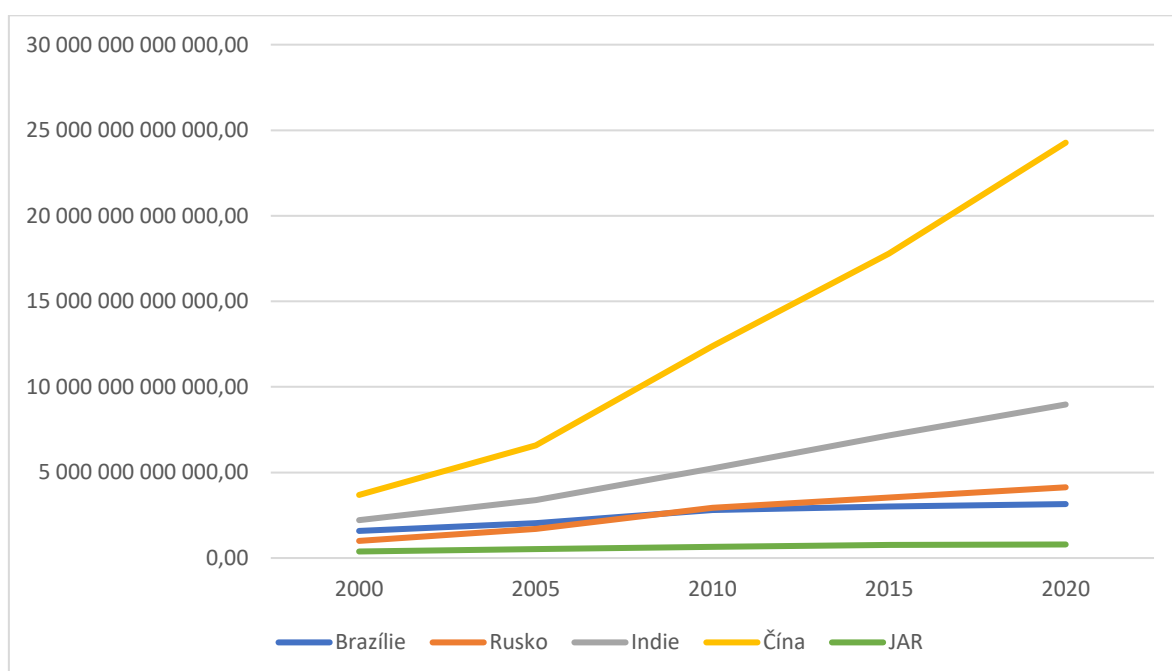
Za úplný počátek této skupiny se dá tedy považovat konec studené války, nicméně důležitým momentem je také počátek světové hospodářské recese v roce 2008. Poté se začalo hovořit o konci americké epochy a nástupu nových velmocí. (Piknerová a kol. 2014)

Akronym BRICS se stal synonymem pro posun moci v 21. století. Nicméně jeho povaha není doposud dobře pochopena, a to i navzdory jeho rozšířenému významu v akademických a populárních komentářích ke globálním ekonomickým a politickým záležitostem. Zájmy či priority členů BRICS a hodnocení výkonnosti celého uskupení zatím zůstávají předmětem výzkumu a debat. Tento zmatek je z velké části způsoben více významy, které byly k tomuto názvu připojeny od doby, kdy byl poprvé představen Jimem O'Neillem z Goldman Sachs v roce 2001. Původně byl vytvořen ke zdůraznění řady podobných ekonomických charakteristik, které mají společné Brazílie, Rusko, Indie a Čína. Zkratka se diplomaticky vyvinula nejprve jako BRIC v roce 2008 a následně jako BRICS se zahrnutím Jihoafrické republiky v roce 2010. Vzhledem k různým významům musí být BRICS analyzováno vždy pouze pro konkrétní situace. Na nejzákladnější úrovni je označováno jako indikátor velkého nárůstu ekonomické velikosti u seskupení velkých rozvíjejících se trhů mimo západ a zejména mimo země G7. (Cooper 2016) (Government of India 2012) (Kocourek 2015) (Larionova a Kirton 2018) (Piknerová a kol. 2014)

S každoročními summity převzal název BRICS „klubovou“ osobnost s významným mezinárodním profilem, někdy nazývanou jako mnohostranná summitová instituce. Rusko hostilo úplně první summit v Jekatěrinburgu 16. června 2009. Hlavní kolektivní iniciativou členů BRICS byla implementace Nové rozvojové banky (NDB) a Dohody o pohotovostních rezervách (Contingent Reserve Arrangement) mimo rámec mezinárodních finančních institucí (IFIs) po roce 1945. Tato skupinová dynamika opět otevřela debatu o tom, zdali BRICS představuje výzvu pro západ díky jeho významnému přeuspořádání globálního systému. Publikace od počátku 21. století interpretují tento vývoj jako dynamický a příznivý trend, který je z velké části poháněn přijetím globalizace či komplexní vzájemné závislosti a dosahováním vysokých úrovní ekonomického růstu v zemích BRICS. Charakteristickým znakem tohoto úspěchu je vnímaná schopnost BRICS dohnat a případně předčít země G7 z hlediska ekonomického a potenciálně i politického. Již v roce 2003 Goldman Sachs předpověděl, že Čína a Indie se do roku 2050 stanou první a třetí největší ekonomikou světa, přičemž Brazílie a Rusko ve stejném období obsadí páté a šesté místo. Některé země dokonce ve skutečnosti překonaly očekávání zastánců BRIC. Například Čína se v roce 2014 stala v paritě kupní síly největší ekonomikou světa. O redefinování dnešního mezinárodního pořádku vypovídá i předpoklad, že po roce 2050 zbydou z dnešních velmocí jen Spojené

státy americké a Japonsko, zbytek doplní nově nastupující mocnosti. (Cooper 2016) (Larionova a Kirton 2018) (Piknerová a kol. 2014)

Obrázek č. 1 zobrazuje vývoj HDP v PPP jednotlivých zemí BRICS v letech 2000, 2005, 2010, 2015 až 2020. Žádná ze zemí v těchto letech výrazně neklesala a ani nestagnovala, a tím pádem byl ve většině případů zaznamenán mírnější či podstatný nárůst. Nejmenší nárůst lze vidět u Brazílie a Jihoafrické republiky. Naopak velmi nadprůměrný nárůst HDP v PPP proběhl v Indii a Číně. Jak bylo předpovězeno, Čína nadále zůstává největší ekonomikou světa a Indie obsazuje třetí místo i v roce 2020. Na druhém místě jsou samozřejmě Spojené státy americké. Celosvětové pořadí zemí BRICS podle HDP v PPP za rok 2020 ukazuje tabulka č. 1. (WB 2021)

Obrázek 1: HDP v PPP zemí BRICS v letech 2000–2020 (v USD)

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

Tabulka 1: Celosvětové pořadí zemí BRICS podle HDP v PPP v roce 2020 (v USD)

Pořadí ve světě	Země	HDP v PPP (USD)
1.	Čína	24 274 130 797 201
3.	Indie	8 972 134 487 507
6.	Rusko	4 133 083 560 984
8.	Brazílie	3 152 232 742 597
33.	Jihoafrická republika	792 103 063 618

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021) (WB 2021)

Zatímco rostoucí vliv jednotlivých zemí uskupení BRICS byl významný, celkový koncept BRICS má značná omezení a není vnitřně koherentní. U ekonomických profilů jednotlivých

zemí vynikají spíše kontrasty a rozdíly než společné rysy. U téměř všech ekonomických indikátorů, například hrubého domácího produktu, obchodu, investic nebo měnových rezerv, Čína vystupuje jako super-člen BRICS a je velmi navázána na mezinárodní obchod. Naproti tomu Rusko je odlehlou centralizovanou oblastí, která je nadměrně závislá na vývozu ropy, zemního plynu a ostatních komodit s nízkou přidanou hodnotou. Pokud jde o sektory s vysokým růstem, Čína jako „světový výrobce“ se zřetelně odlišuje od Indie, která se věnuje technologiím a svému „globálnímu call centru“, a také od Brazílie a Jihoafrické republiky, které jsou orientované na zdroje. Země se shodují na tom, že je zapotřebí změnit stávající mezinárodní řád a nastolit nový globální pořádek, ale už ne na tom, jak by měl vlastně vypadat. (Cooper 2016) (Piknerová a kol. 2014)

1.1 Brazílie

Brazílie se nachází na východu Jižní Ameriky a hraničí s Atlantským oceánem. Je to federativní prezidentská republika, hlavou státu je Jair Bolsonaro a hlavní město se jmenuje Brasilia. Dalšími známými městy jsou například Sao Paulo a Rio de Janeiro. Je to celkově 6. největší země na světě, co se týče celkové rozlohy. Její plocha má 8 515 770 km² (r. 2021). Mezi hlavní přírodní zdroje patří bauxit, zlato, železná ruda, mangan, nikl, platina, uran, ropa a dřevo. (CIA 2021) (WB 2021)

V rámci populace je Brazílie 7. na světě a počet obyvatel je odhadován na 213 445 417 (r. 2021). Úředním jazykem je portugalská jazyk a v rámci náboženství mají největší procento římskokatolíci a protestanti. Střední věk se odhaduje na 33,2 let (r. 2020) a tempo růstu populace na 0,65 % (r. 2021). Z celkové populace bydlí 87,3 % ve městech (r. 2021). (CIA 2021) (WB 2021)

Obrázek 2: Brazílie

Zdroj: (CIA 2021)

Brazílie je velmoc a patří mezi největší ekonomiky světa, a tím pádem má silný ekonomický vliv. Má také postavení významného vývozce komodit a udržuje ji to na pozici globálního hráče. Je součástí mnoha mezinárodních organizací, jako je například G20, Organizace spojených národů (OSN), Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD), Světová obchodní organizace (WTO), Organizace amerických států (OAS), Unie jihoamerických národů (UNASUR) a sdružení volného obchodu Mercosur. (Businessinfo 2021) (CIA 2021)

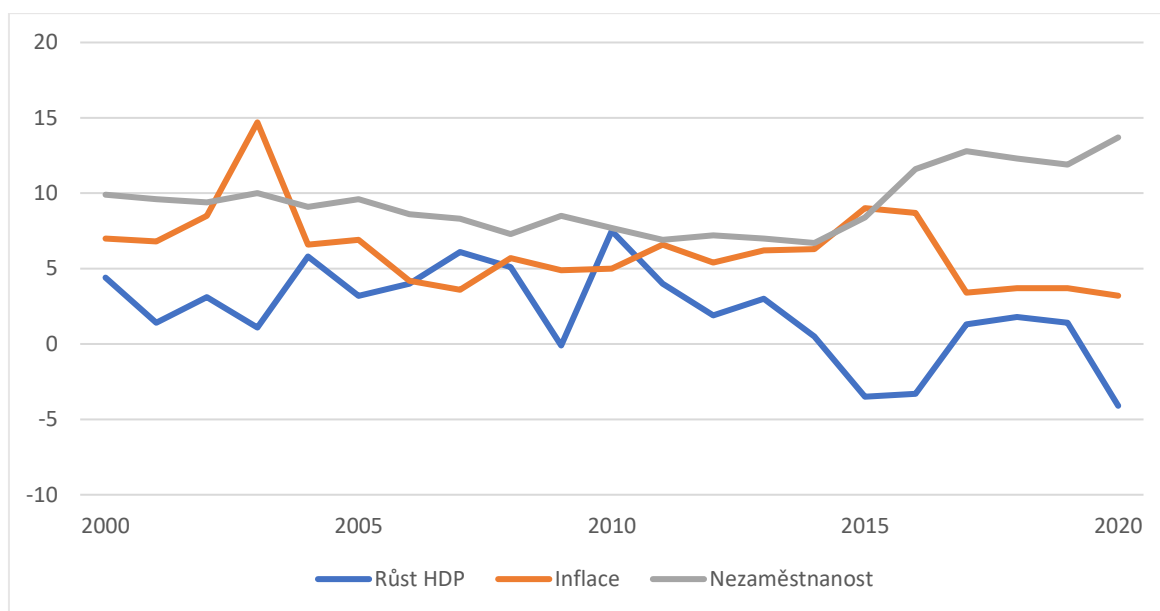
Vývoj základních ekonomických indikátorů Brazílie obsahuje tabulka č. 2, a to za pětiletá období od roku 2000 do roku 2020. Průměrný meziroční růst HDP dosahoval nejvyšších hodnot v letech 2005 až 2009, a to 4,69 %. Naopak nejnižší byl zaznamenán v posledním období, a to 0,75 %. Průměrný HDP na obyvatele v PPP byl největší v letech 2010 až 2014. Kromě období 2010 až 2014, kdy průměrná inflace narostla o přibližně 1 % na 5,87 %, docházelo k jejímu postupnému snižování. Průměrná nezaměstnanost měla nejprve klesající charakter, nicméně v letech 2015 až 2020 vzrostla na 11,65 %. (WB 2021)

Tabulka 2: Základní ekonomické indikátory Brazílie v letech 2000–2020

Ukazatel	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2020
Růst HDP (%)	3,95	4,69	2,63	0,75
HDP/obyv. (USD/PPP)	9 613,76	12 352,64	15 138,66	14 793,90
Inflace (%)	8,29	4,93	5,87	4,76
Nezaměstnanost (%)	9,59	8,43	7,09	11,65

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

Meziroční výkyvy růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Brazílii v letech 2000 až 2020 ukazuje obrázek č. 3. Jak lze na první pohled vidět, meziroční růst HDP po celou dobu velmi kolísá a stále kolísá. Do roku 2015 nikdy nezasahoval příliš do záporných hodnot a vždy se po propadech vracel zpět. První výrazný pokles do záporu byl zaznamenán v roce 2015, poté se to vyvážilo, ale v roce 2020 opět nastal významný a největší pokles do záporu, a to až na -4,1 %. Po vysokém vzrůstu v roce 2003 na 14,4 % se inflace držela plus minus na stejné úrovni v rozmezí 4 až 7 % až do roku 2015, kdy opět výrazněji narostla na 9 %. V roce 2017 podstatně klesla na 3,2 % a od té doby se udržuje na podobné úrovni. Co se týče nezaměstnanosti, tak ta po celou dobu kolísavě a mírně klesala až do roku 2016, kdy vzrostla a poprvé se dostala přes hranici 10 %. Od tohoto roku nastal trend mírného růstu. (WB 2021)

Obrázek 3: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Brazílii v letech 2000–2020 (v %)
 Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

1.2 Rusko

Rusko neboli Ruská Federace začíná v severní Asii, hraničí se Severním ledovým oceánem a rozprostírá se od Evropy, přesněji západně od Uralu, až na sever k Tichému oceánu. Je to poloprezidentská federace a hlavou státu je prezident Vladimir Vladimirovič Putin. Mezi nejznámější města jednoznačně patří hlavní město Moskva, dále Petrohrad, Novosibirsk, Jekatěrinburg a Kazaň. Je to úplně největší země světa s celkovou rozlohou 17 098 242 km² (r. 2021). Rusko má velice rozmanitou základnu přírodních zdrojů spolu s velkými ložisky ropy, zemního plynu, uhlí a mnoha dalších strategických nerostů. (CIA 2021) (WB 2021)

V celosvětovém srovnání populace se Rusko nachází na 9. místě, a to s odhadovanými 142 320 790 obyvateli (r. 2021). Úředním jazykem je ruština a v rámci náboženství vyčnívají hlavně pravoslavní, starověrci či muslimové. Střední věk v Rusku se odhaduje na 40,3 let (r. 2020) a tempo růstu obyvatel na -0,2 % (r. 2021). Městské obyvatelstvo činí až 74,9 % celkové populace (r. 2021). (CIA 2021) (WB 2021)

Obrázek 4: Rusko
Zdroj: (CIA 2021)

Struktura ruské ekonomiky se dá nazvat jako dědictví Sovětského svazu, protože se tam stále nachází mnoho velkých průmyslových podniků zaměřujících se hlavně na zboží těžkého průmyslu, kovy a slitiny, chemickou produkci, těžbu ropy a plynu. Již delší dobu se Rusko snaží o snížení své závislosti na příjmech z exportu ropy a plynu. Příjmy státního rozpočtu se plánují těžko, když ceny obou surovin kolísají. V rámci mezinárodních organizací Rusko spadá do Asijsko-pacifického hospodářského společenství (APEC), Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), G20, Organizace amerických států (OAS), Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD), Světové obchodní organizace (WTO) a do Rady bezpečnosti OSN (UN Security Council). (Businessinfo 2021) (CIA 2021)

Vývoj základních ekonomických indikátorů Ruska za pětiletá období v letech 2000 až 2020 ukazuje tabulka č. 3. Průměrný meziroční růst HDP se přes všechna období postupně snižuje. Co se týká průměrného HDP na obyvatele v PPP, tak během let významně narostl až na 26 703,98 dolarů v posledním období. Průměrná inflace a nezaměstnanost postupně v rámci všech období klesaly, v posledním období dosahovaly cca 5 %. (WB 2021)

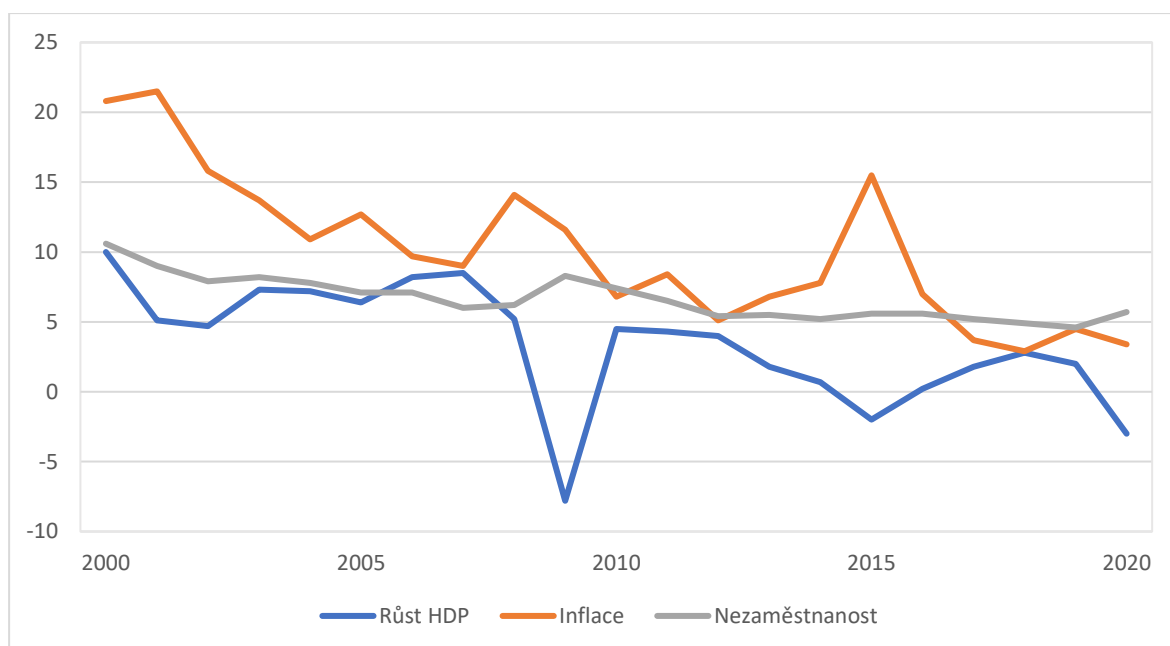
Tabulka 3: Základní ekonomické indikátory Ruska v letech 2000–2020

Ukazatel	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2020
Růst HDP (%)	8,05	10,29	5,16	3,63
HDP/obyv. (USD/PPP)	8 341,12	16 587,24	23 885,56	26 703,98
Inflace (%)	16,02	11,26	6,88	5,11
Nezaměstnanost (%)	8,64	6,89	5,95	5,25

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

Meziroční výkyvy vybraných ekonomických indikátorů Ruska v letech 2000 až 2020 zobrazuje obrázek č. 5. Jelikož ruské velké státní podniky preferují stabilitu, tak je i celkový

vývoj HDP pomalejší. Meziroční růst HDP mírně kolísal až do roku 2009, kdy nastal prudký propad z 5,2 % až na -7,8 %. Po zpětném nárůstu nastal postupný pokles s opět významným propadem do záporných hodnot v roce 2015, a to na -2 %. Poté se tento trend opakoval s dalším propadem v roce 2020 na -3 %. Inflace postupem času klesá s mírnějšími i výraznějšími výkyvy. Mezi významné nárůsty patří rok 2008 a rok 2015. V roce 2008 stoupla inflace z 9 % na 14,1 %. Po urovnání její hladiny došlo v roce 2015 opět k podstatnému vzrůstu, a to ze 7,8 % až na 15,5 %. Nezaměstnanost po celé roky postupně klesá, tedy až na rok 2009, kdy došlo k mírnému nárůstu, ale od té doby opět pravidelně klesá a dosahuje hodnot v rozmezí 5 až 6 %. (WB 2021)

Obrázek 5: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Rusku v letech 2000–2020 (v %) Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

1.3 Indie

Indie leží v jižní Asii, hraničí s Arabským mořem a Bengálským zálivem, přesněji se nachází mezi Barmou a Pákistánem. Je to federální parlamentní republika a jejím prezidentem je Rám Náth Kóvind. Hlavním městem je Nové Dillí a dalšími městy jsou například Bombaj, Kalkata a Bangalore. Je to celkově 8. největší země světa v rámci rozlohy, a má tedy 3 287 263 km² (r. 2021). Indii patří čtvrté největší zásoby uhlí na světě, mezi další přírodní zdroje spadají například olovo, železná ruda, diamanty, zemní plyn a ropa. (CIA 2021) (WB 2021)

Populace je odhadována na 1 339 330 514 obyvatel, a tím se Indie řadí na druhé místo na celém světě (r. 2021). Úředním jazykem je hindština a vedlejším úředním jazykem angličtina. V rámci náboženství je tam nejvíce hinduistů a muslimů. Střední věk je odhadován na 28,7 let (r. 2020) a tempo růstu populace na 1,04 % (r. 2021). Ve městech celkově žije 35,4 % populace (r. 2021). (CIA 2021) (WB 2021)

Obrázek 6: Indie
Zdroj: (CIA 2021)

Indie má jednu z největších ekonomik světa a jejím cílem je další příznivý ekonomický růst či vývoj. Indická ekonomika se vyznačuje silným zemědělským sektorem, který zaměstnává skoro polovinu práceschopného obyvatelstva, nicméně vysoký podíl na HDP mají služby, a to přes 60 %. Indie je například členem Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), G20, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Organizace spojených národů (OSN), Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) a Světové obchodní organizace (WTO). (Businessinfo 2021) (CIA 2021)

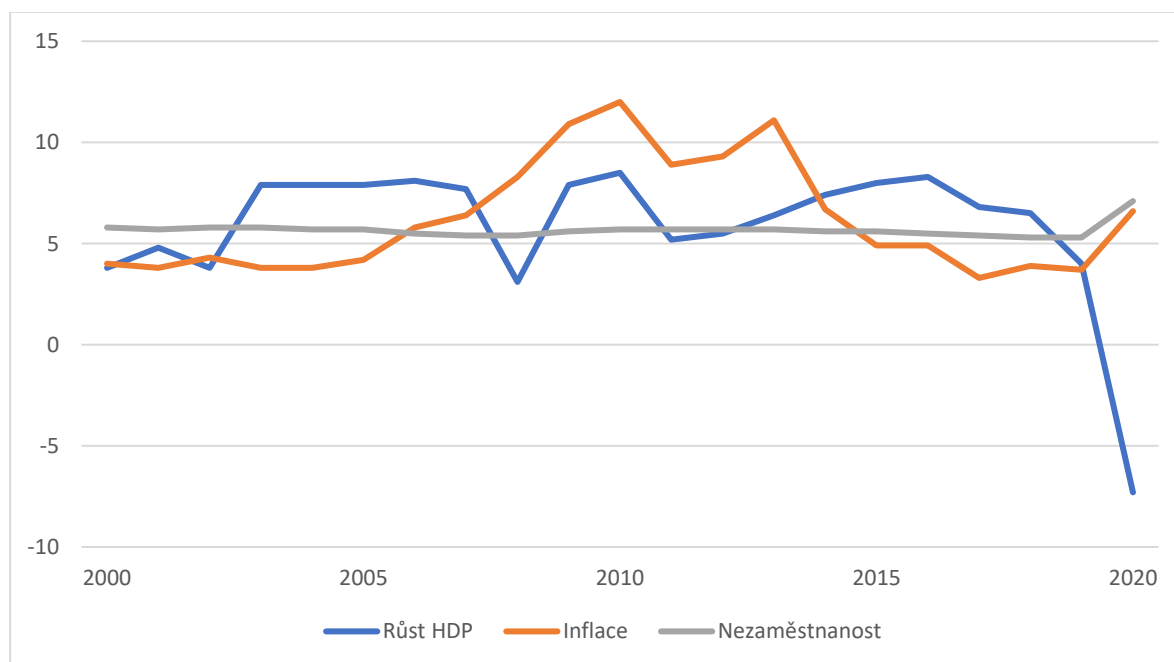
Vývoj základních ekonomických indikátorů Indie v rámci pětiletých období od roku 2000 do roku 2020 lze vidět v tabulce č. 4. Průměrný růst HDP dosáhl nejvyšší hodnoty v období od roku 2005 do roku 2009, a to 7,05 %. V letech 2015 až 2020 byl naopak nejnižší. Průměrný HDP na obyvatele v PPP se v průběhu let postupně zvyšuje. Průměrná inflace se zvýšila na 9,41 % v letech 2010 až 2014, ale v dalším období hned klesla na 4,43 %. Průměrná nezaměstnanost dosahuje víceméně pořád stejné úrovně kolem 5 %. (WB 2021)

Tabulka 4: Základní ekonomické indikátory Indie v letech 2000–2020

Ukazatel	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2020
Růst HDP (%)	6,58	7,05	5,33	3,84
HDP/obyv. (USD/PPP)	2 351,52	3 455,80	4 776,54	6 277,08
Inflace (%)	3,94	6,76	9,41	4,43
Nezaměstnanost (%)	5,76	5,52	5,68	5,67

Zdroj: vlastní zpracování podle (Businessinfo 2021) (UNCTAD 2021) (WB 2021)

Meziroční výkyvy vybraných ekonomických indikátorů Indie v letech 2000 až 2020 sleduje obrázek č. 7. Meziroční růst HDP pocítil výrazný nárůst v roce 2003, a to z 3,8 % na 7,9 %. Poté zůstal na stejné úrovni až do roku 2008, kdy se propadl na 3,1 %. Následoval zpětný nárůst a opět pokles v roce 2011. V následujících letech byl celkem vyrovnaný, nicméně v roce 2020 nastal největší pokles až do záporných hodnot, a to na -7,3 %. Inflace začala postupně růst v roce 2005 a vyšplhala se až na 12 % v roce 2010. Poté mírně klesla a znovu vzrostla na 11,1 %. Od roku 2014 nastal postupný pokles až na 3,7 % s nárůstem v roce 2020 na 6,6 %. Nezaměstnanost byla v Indii od roku 2000 do roku 2019 na prakticky stejné úrovni v rozmezí 5,3 až 5,8 %. V roce 2020 ale vzrostla na 7,1 %. (WB 2021)

Obrázek 7: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Indii v letech 2000–2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

1.4 Čína

Čína, oficiálně Čínská lidová republika, je umístěná ve východní Asii, hraničí s Východočínským mořem, Korejským zálivem, Žlutým mořem a Jihočínským mořem. Leží

mezi Severní Koreou a Vietnamem. Je to stát vedený komunistickou stranou, jehož prezidentem je Xi Jinping. Hlavním městem je Peking a dalšími velkými městy jsou například Šanghaj a Chongqing. V rámci světové rozlohy obsadila 5. místo a má plochu 9 596 960 km² (r. 2021). U přírodních zdrojů je i zde velká rozmanitost a patří sem například uhlí, železná ruda, helium, zemní plyn a arsen. (CIA 2021) (WB 2021)

Čína má největší populaci na celém světě, a to odhadem 1 397 897 720 obyvatel (r. 2021). Úředním jazykem je standardní čínština neboli mandarínština a mezi hlavní náboženské skupiny spadá lidové náboženství, buddhismus a křesťanství. Střední věk je odhadován na 38,4 let (r. 2020) a tempo růstu populace na 0,26 % (r. 2021). Obyvatelstvo ve městech činí 62,5 % celkové populace (r. 2021). (CIA 2021) (WB 2021)

Obrázek 8: Čína
Zdroj: (CIA 2021)

Politický a ekonomický vliv Číny na celý svět je významný hlavně díky její rozloze a lidnatosti. Ovlivňuje vytváření mezinárodního prostředí prostřednictvím členství v Radě bezpečnosti OSN. Hlavním ekonomickým rivalem Číny jsou Spojené státy americké a jejich vzájemná soutěživost se v posledních letech jen stupňuje. V rámci mezinárodních organizací je Čína také členem Asijsko-pacifického hospodářského společenství (APEC), Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), G20, Organizace spojených národů (OSN), Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD), Světové obchodní organizace (WTO) a Rady bezpečnosti OSN (UN Security Council). (Businessinfo 2021) (CIA 2021)

Vývoj základních ekonomických indikátorů Číny zobrazuje tabulka č. 5, a to za pětiletá období v letech 2000 až 2020. Průměrný meziroční růst HDP má postupně klesající charakter. Průměrný HDP na obyvatele v PPP naopak přes všechna období rostl,

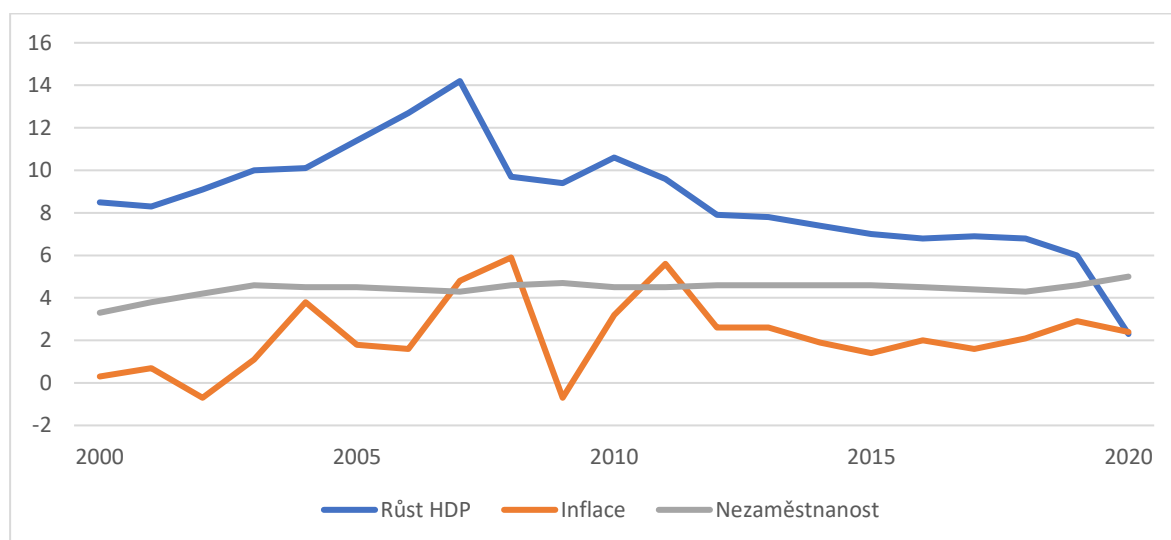
v posledním období dosáhl až 14 996,58 dolarů. Průměrná inflace postupně rostla, nicméně v posledním období klesla o skoro 1 % na 2,01 %. Průměrná nezaměstnanost Číny se pohybuje na přibližně stejné úrovni, a to okolo 4 až 4,5 %. (WB 2021)

Tabulka 5: Základní ekonomické indikátory Číny v letech 2000–2020

Ukazatel	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2020
Růst HDP (%)	9,24	10,91	6,70	5,32
HDP/obyv. (USD/PPP)	3 605,72	6 716,64	11 013,64	14 996,58
Inflace (%)	1,04	2,68	2,97	2,01
Nezaměstnanost (%)	4,05	4,50	4,56	4,56

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

Meziroční výkyvy vybraných ekonomických indikátorů Číny v letech 2000 až 2020 jsou nastíněny na obrázku č. 9. Na počátku grafu byl růst HDP spíše rostoucí s velkým nárůstem v roce 2007 až na 14,2 %. Poté to kleslo zpět na skoro výchozí úroveň (kolem 8 až 10 %) a poté ještě jednou o něco málo vzrostlo. Od roku 2010 nastal klesající trend s významným propadem v roce 2020, a to z 6 % na 2,3 %. Inflace v těchto letech velmi kolísala a stále měnila svoji hodnotu i s prudkými výkyvy. Do roku 2003 se držela kolem nuly a dosáhla i záporných hodnot. V roce 2004 nastal nárůst z 1,1 % na 3,8 %, ale poté se to usměrnilo a vrátilo na původní hodnoty. Další významný nárůst byl v roce 2008, a to až na 5,9 %. Následující rok se inflace dostala s velkým propadem do záporných hodnot na -0,7 % a v dalších letech se vyšplhala opět přes 5 %. Od té doby se víceméně udržuje na stejné úrovni kolem 2 až 3 %. Nezaměstnanost v Číně se mírně navýšila v roce 2002 a poté udržovala během let plus minus stejnou úroveň kolem 4,5 %. V roce 2020 nastal mírný nárůst na 5 %. (WB 2021)

Obrázek 9: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v Číně v letech 2000–2020 (v %)

Zdroj: Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

1.5 Jihoafrická republika

Jak lze hned na první pohled vidět podle názvu, Jihoafrická republika se nachází v jižní Africe na úplném jižním cípu kontinentu. Je to parlamentní republika a hlavou státu je prezident Matamela Cyril Ramaphosa. Má tři hlavní města, a těmi je Pretorie, Kapské město a Bloemfontein. Mezi další známá města patří Johannesburg a Durban. Rozloha je 1 219 090 km². Díky tomu v rámci světa obsazuje 26. místo (r. 2021). Do přírodních zdrojů náleží například zlato, chrom, uhlí, železná ruda a mangan. (CIA 2021) (WB 2021)

Jihoafrická republika má odhadem 56 978 635 obyvatel a je na 26. místě ve světě (r. 2021). V této zemi je celá řada úředních jazyků, jako například Zulu, Xhosa, Venda, Tswana a angličtina. Mezi hlavní náboženství patří křesťanství, tradiční africká náboženství a islám. Střední věk je odhadován na 28 let (r. 2020) a tempo růstu populace na 0,95 % (r. 2021). Z celkového obyvatelstva žije 67,8 % ve městech. (CIA 2021) (WB 2021)

Obrázek 10: Jihoafrická republika
Zdroj: (CIA 2021)

Jihoafrická republika má velmi rozvinutou a diverzifikovanou ekonomiku. Na tvorbě celosvětového HDP se podílí pouze zhruba 0,6 %, nicméně v rámci světadílu představuje více než 1/5. To se odvíjí od jejího silného postavení v roli lídra v mnoha stěžejních kontinentálních záležitostech. Jihoafrická republika je například členem G20, Organizace spojených národů (OSN), Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) a Světové obchodní organizace (WTO). (Businessinfo 2021) (CIA 2021) (IMF 2021)

Vývoj základních ekonomických indikátorů Jihoafrické republiky v letech 2000 až 2020 je ukázán v tabulce č. 6, a to za pětiletá období. Průměrný růst HDP v rámci těchto let

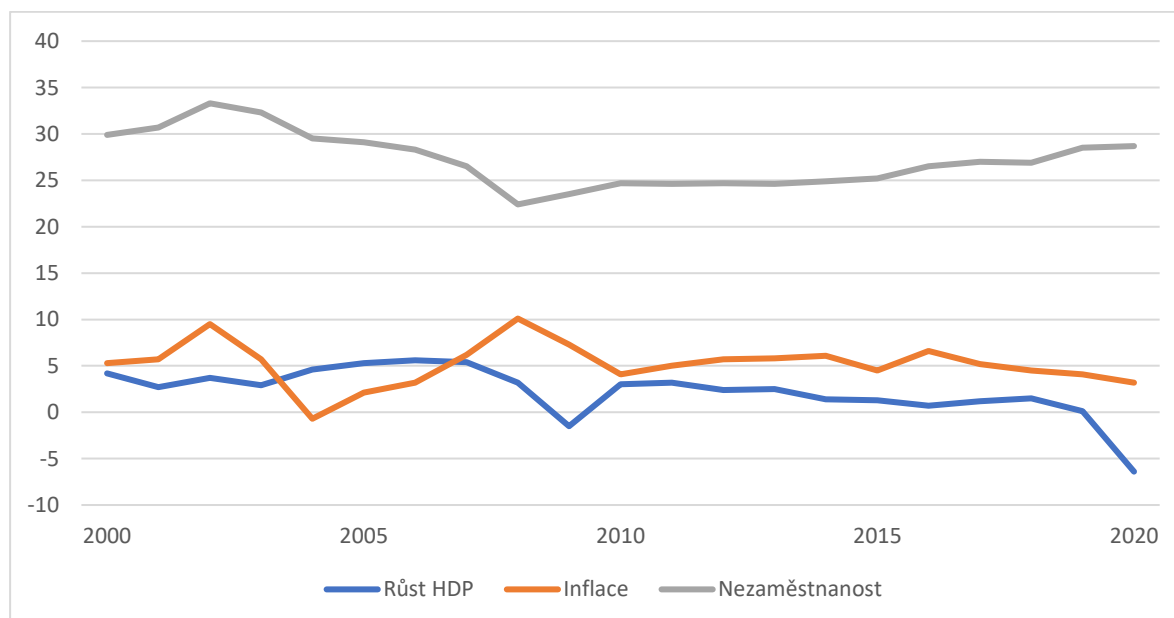
významně klesal. Průměrný HDP na obyvatele v PPP rostl a v období od roku 2015 do roku 2020 dosáhl nejvyšší hodnoty, a to 13 860,87 dolarů. Průměrná inflace kolísala okolo 5 %. Průměrná nezaměstnanost klesala kromě posledního období, kdy mírně vzrostla na 27,11 %. (WB 2021)

Tabulka 6: Základní ekonomické indikátory JAR v letech 2000–2020

Ukazatel	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2020
Růst HDP (%)	4,48	4,20	2,33	0,72
HDP/obyv. (USD/PPP)	9 199,30	12 032,22	13 346,12	13 860,87
Inflace (%)	5,10	4,98	5,29	4,57
Nezaměstnanost (%)	31,11	25,83	24,70	27,11

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

Meziroční výkyvy vybraných ekonomických indikátorů Jihoafrické republiky v letech 2000 až 2020 jsou zobrazeny na obrázku č. 11. Meziroční růst HDP měl mírné výkyvy od roku 2000 do roku 2009. Následně se významně propadl až na $-1,5$ %. Poté se hned vrátil do původní výše kolem 3 % a mírným tempem klesal až do roku 2020, kdy prudce spadl na $-6,4$ %. I tady měla inflace kolísavý charakter. Nejdříve v roce 2002 vzrostla o skoro 4 % na 9,5 % a vzápětí byl v roce 2004 zaznamenán významný pokles na $-0,7$ %. V roce 2008 dosáhla až 10,1 %. Od té doby kolísavě a pomalu spíše klesá. Co se týče nezaměstnanosti, tak ta se s občasnými výkyvy pohybuje v poměrně vysokých číslech okolo 30 %. Nejnižší hodnoty v tomto období dosáhla v roce 2008, a to 22,4 %. (WB 2021)

Obrázek 11: Vývoj růstu HDP, inflace a nezaměstnanosti v JAR v letech 2000–2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

1.6 Shrnutí

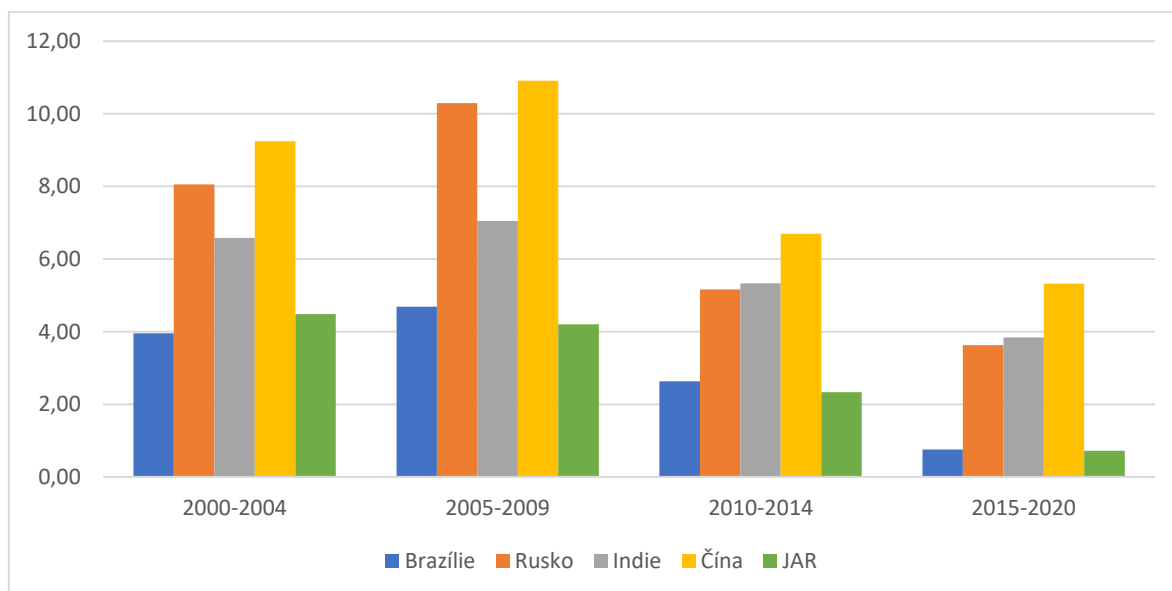
Tabulka č. 7 se věnuje shrnutí a porovnání základních informací jednotlivých zemí BRICS v roce 2021. V rámci rozlohy je největší Rusko, které obsazuje i první místo na celém světě. Následuje Čína, Brazílie, Indie, a nakonec Jihoafrická republika. Co se týče rozlohy, tak na prvním místě celosvětově je Čína. V rámci zemí BRICS je na dalším místě Indie, poté Brazílie, Rusko a Jihoafrická republika. (CIA 2021)

Tabulka 7: Srovnání obecných informací zemí BRICS v roce 2021

Ukazatel	Brazílie	Rusko	Indie	Čína	JAR
Rozloha (km ²)	8 515 770	17 098 242	3 287 263	9 596 960	1 219 090
Pořadí na světě v rozloze	6.	1.	8.	5.	26.
Počet obyvatel	213 445 417	142 320 790	1 339 330 514	1 397 897 720	56 978 635
Pořadí na světě v obyv.	7.	9.	2.	1.	26.

Zdroj: vlastní zpracování podle (CIA 2021)

Obrázek č. 12 ukazuje vývoj průměrného meziročního růstu HDP v PPP zemí BRICS v letech 2000 až 2020, a to za pětiletá období. Z grafu je patrné, že většina zemí měla v letech 2000 až 2009 spíše rostoucí charakter. Nejvyššího růstu dosáhla Čína a Rusko, a to v průměru okolo 10,5 %. V dalších letech nastal u všech zemí velký pokles a průměrný meziroční růst poté do roku 2020 stále klesal. Nejnižší hodnoty zaznamenala Brazílie a Jihoafrická republika v posledním období, a to okolo 0,7 %. (WB 2021)

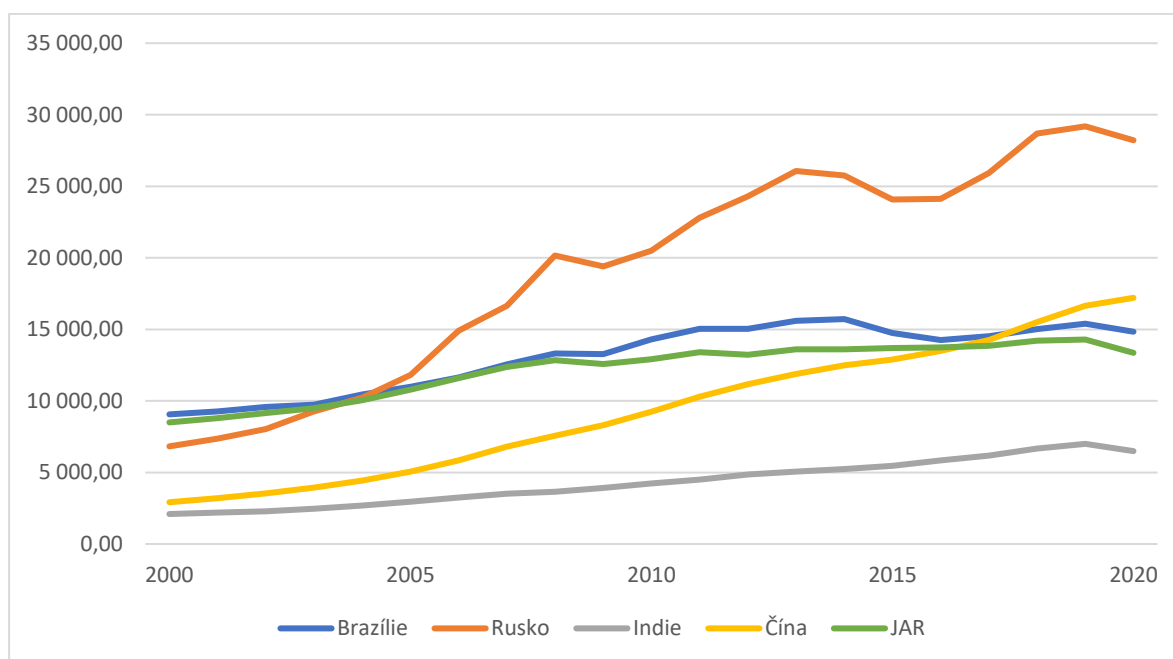

Obrázek 12: Vývoj průměrného růstu HDP v PPP zemí BRICS v letech 2000–2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

Obrázek č. 13 se zabývá vývojem HDP na obyvatele v PPP jednotlivých zemí BRICS v letech 2000 až 2020. U Brazílie lze od roku 2000 až do roku 2015 vidět postupný nárůst. Po mírném poklesu v roce 2015 se HDP na obyvatele v Brazílii nakonec vyrovnal na původní úroveň a v roce 2020 opět mírně klesl. U Ruska je celkový trend během let až na pár výkyvů rostoucí. První menší propad nastal v roce 2009, další v letech 2014 až 2015 a poslední v roce 2020. Křivka grafu pro Indii je snadno čitelná bez velkých výkyvů a je z ní jasně vidět, že HDP na obyvatele v PPP v Indii postupně od roku 2000 pomalu rostl až do roku 2020, kdy nastal mírný pokles. U Číny je to také krásně čitelný graf, který dává jasně najevo, že HDP na obyvatele v PPP v Číně postupně od roku 2000 rostl a stále se každým rokem zvyšuje. Celkový trend křivky grafu u Jihoafrické republiky je postupně rostoucí s mírnými výkyvy až do roku 2020, kdy nastal největší pokles za celé období. (WB 2021)

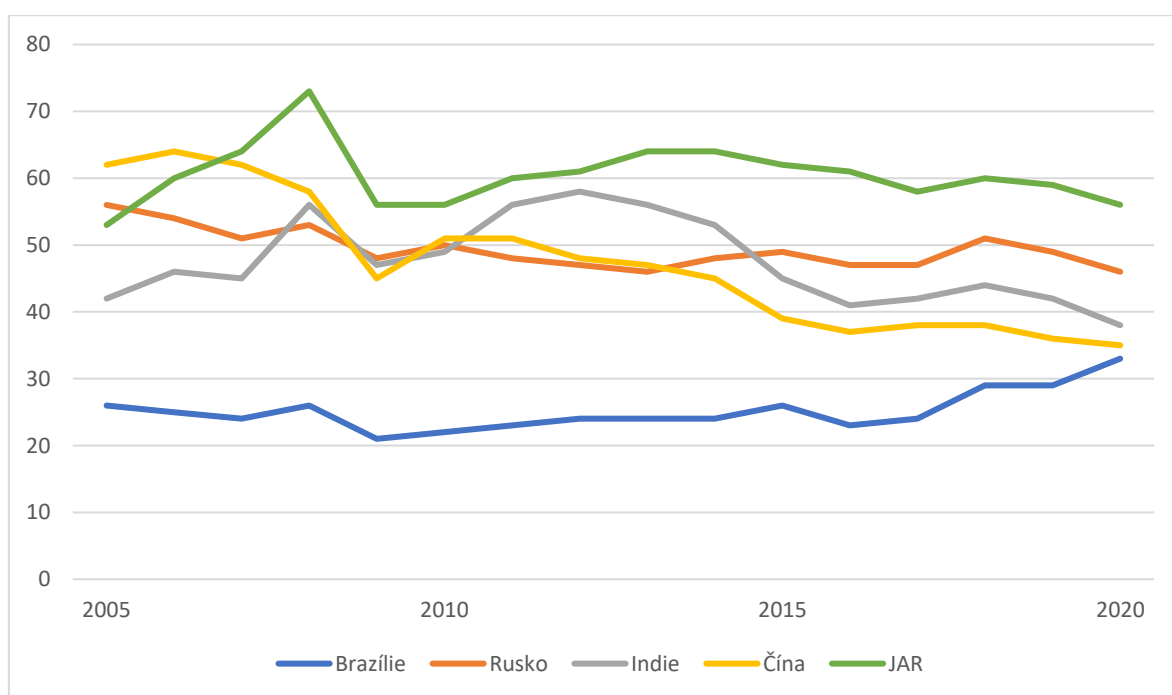
Z grafu je zřejmé, že všechny země uskupení BRICS mají celkově rostoucí trend a jejich HDP na obyvatele v PPP se během let s pár menšími i většími výkyvy pořád postupně zvyšuje. Lze si také povšimnout společného poklesu u většiny zemí po roce 2008, kdy nastala globální ekonomická krize, a dále společného poklesu po roce 2019, kdy ve světě probíhala pandemie COVID-19. Těmto krizím se víceméně zvládla vyhnout pouze Čína. (WB 2021)

Obrázek 13: Vývoj HDP na obyvatele v PPP zemí BRICS v letech 2000–2020 (v USD)

Zdroj: vlastní zpracování podle (WB 2021)

Na obrázku č. 14 je porovnán vývoj míry otevřenosti ekonomik jednotlivých zemí BRICS v letech 2005 až 2020. Zapojení Brazílie do mezinárodního obchodu zůstalo po celou dobu víceméně stejné jen s menšími výkyvy a v posledních letech s tendencí růstu. Míra zůstává v rozmezí 21 až 33 %. Míra otevřenosti Ruska zůstává také po celou dobu plus minus stejná jen s mírnými výkyvy a pohybuje se kolem 50 %. Zapojení Indie do mezinárodních ekonomických vztahů v průběhu let pravidelně kolísalo, ale vždy se vrátilo na víceméně stejnou úroveň. V posledních letech míra spíše klesá a pohybuje se okolo 40 %. Křivka otevřenosti Číny je v průběhu let spíše klesající s občasnými výkyvy, ale stále se jedná o velké zapojení do mezinárodního obchodu. Zapojení Jihoafrické republiky do mezinárodních ekonomických vztahů zaznamenalo v roce 2008 nejvýraznější růst, a to z 64 % na 73 %. Od té doby se míra pohybuje okolo 60 % a má tendenci spíše klesat. Jak lze již na první pohled vidět, tak největší míru otevřenosti má Jihoafrická republika a nejnižší Brazílie. Nejvýznamnější pokles v otevřenosti ekonomiky během celého období zaznamenala Čína, a to z původních 62 % v roce 2005 na 35 % v roce 2020. (WB 2021)

Obrázek 14: Vývoj míry otevřenosti ekonomik zemí BRICS v letech 2005–2020 (v %)
Zdroj: vlastní zpracování podle (UNCTAD 2021)

2. Platební bilance a její běžný účet

Druhá kapitola se zabývá problematikou platební bilance. Nejprve je vysvětlena obecná teorie a následně struktura platební bilance z hlediska horizontálního i vertikálního rozdělení. Poté jsou zde popsány a rozebrány jednotlivé položky platební bilance. Kapitola je uzavřena interpretací možných výsledků platební bilance neboli sald platební bilance.

2.1 Pojem platební bilance

Platební bilance jednoznačně patří mezi velice frekventované ekonomické pojmy, které nejsou užívány jen v profesní či odborné sféře. Zjednodušeně se dá říci, že platební bilance zaznamenává ekonomické transakce uskutečňované mezi domácími a zahraničními subjekty. Je to základní statistický výkaz, který zachycuje všechny hospodářské transakce, finanční i nefinanční, mezi tuzemskou ekonomikou a světem. Vztahuje se ke zboží, službám, důchodům, transferům a finančním operacím. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

„Platební bilanci lze vymezit jako systematický statistický záznam všech ekonomických transakcí, které byly uskutečněny mezi devizovými tuzemci a cizozemci za určité zvolené období.“ (Revenda a kol. 2012, s. 359)

Mezi ekonomické transakce se neřadí pouze uskutečněné platby mezi devizovými tuzemci a cizozemci, ale i ostatní transakce majetkové povahy a změny v zahraničních pohledávkách či závazcích. Současný název tedy přímo neodpovídá obsahu bilance, nicméně přesnější termín „bilance ekonomických transakcí“ se neuchytil. (Revenda a kol. 2012)

V České republice potřebné údaje sestavuje Česká národní banka a jsou k dispozici za měsíc, čtvrtletí nebo dokonce i za rok. Publikuje se obvykle měsíčně, ale přesnější a detailnější data pouze čtvrtletně. Česká národní banka čerpá z různých zdrojů, například od celních úřadů, obchodních bank a statistického úřadu. Veškerá data jsou vždy uváděna v korunách, eurech a dolarech. Za tzv. devizové tuzemce se zde považují právnické osoby se sídlem v České republice a fyzické osoby, které v České republice bydlí nebo se v ní alespoň jeden rok

zdržují. Na ostatní právnické a fyzické osoby se pak pohlíží jako na devizové cizozemce. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Samozřejmě se dají najít rozdíly mezi jednotlivými zeměmi v definování devizových rezidentů a nerezidentů. Stává se to zejména u zahraničních dělníků, diplomatů, studentů, poboček domácích subjektů v zahraničí a poboček zahraničních subjektů v tuzemsku. (Revenda a kol. 2012)

2.2 Struktura a jednotlivé položky platební bilance

Platební bilance se sestavují v různě podrobném členění podle konkrétních potřeb ekonomické analýzy. Všechny mají ale určité společné znaky, díky kterým je možné jednotlivé položky utřídit do základních skupin horizontálně i vertikálně. (Revenda a kol. 2012)

V roce 2014 nastaly výrazné změny ve struktuře platební bilance a tato bakalářská práce se bude řídit aktualizovanými informacemi podle šestého vydání manuálu k sestavení platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí (Balance of Payments and International Investment Position Manual – BPM6). (Rojíček a kol. 2016)

2.2.1 Horizontální rozdělení

V horizontálním rozdělení se jednotlivé položky uspořádávají do čtyř základních skupin (A až D) neboli do čtyř základních účtů. Mezi tyto účty patří běžný účet, kapitálový účet, finanční účet a chyby a opomenutí. Změna rezervních aktiv neboli devizových rezerv spadá nově pod finanční účet. Základní horizontální členění lze vidět v tabulce č. 8. a 9. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Tabulka 8: Základní horizontální struktura platební bilance

A = Běžný účet
B = Kapitálový účet
C = Finanční účet a změny rezervních aktiv
D = Chyby a opomenutí

Zdroj: vlastní

Tabulka 9: Celková horizontální struktura platební bilance

A = BĚŽNÝ ÚČET
a1 = Vývoz zboží a služeb
a2 = Dovoz zboží a služeb
a1 – a2 = Obchodní bilance
a3 = Prvotní důchody
a4 = Druhotné důchody
B = KAPITÁLOVÝ ÚČET
C = FINANČNÍ ÚČET
c1 = Přímé investice
c2 = Portfoliové investice
c3 = Finanční deriváty (jiné než rezervy) a zaměstnanecké opce na akcie
c4 = Ostatní investice
c5 = Rezervní aktiva
D = CHYBY A OPOMENUTÍ

Zdroj: vlastní zpracování podle (Holman a Tomšík 2016)

Běžný účet

První skupinou horizontálního členění platební bilance je běžný účet (skupina A), který obsahuje čtyři položky, a to zboží, služby, primární důchody a sekundární důchody. Také je občas nazýván jako účet běžných transakcí. Běžný účet je výsledkem součtu jeho všech položek a z jeho vývoje lze zjistit reálné bohatství země. Ukazuje totiž, zdali země více dováží či vyváží, což obecně znamená, jestli má větší výdaje nebo příjmy. Záleží ale také na konkrétní zemi, jejím typu (rozvojová, vyspělá atd.) a míře otevřenosti mezinárodním ekonomickým vztahům. Tento účet výrazně ovlivňuje rovnováhu celkové platební bilance, což je vysvětleno níže u podkapitoly o saldech. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Pohyb zboží, který se dá také nazvat jako obchodní bilance, je většinou rozdělen podle jednotlivých skupin komodit. Tato položka odpovídá čistému exportu a importu v národním účetnictví. V roce 2010 se významně změnila metodika obchodní bilance. Toky zboží již nejsou zachycovány při přechodu zboží přes hranice České republiky, ale při změně vlastníka. To se například týká i přechodu při exportu zboží na zahraničního obchodníka,

který je registrovaný v České republice jako plátce daně z přidané hodnoty, ale již ne jako plátce daně z příjmu právnických osob a nemá identifikační číslo osoby (IČO). Tato změna vedla k podstatnému zhoršení obchodní bilance České republiky. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Druhou položkou běžného účtu jsou služby neboli bilance služeb, která zachycuje obchod se službami. Lze sem zařadit hlavně pojištění, dopravu, telekomunikace, licence a patenty, cestovní ruch, filmové poplatky, výdaje spojené s diplomacii a ostatní podnikatelské služby. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Třetí položkou jsou prvotní důchody, které zachycují toky prvotních důchodů mezi rezidentskými a nerezidentskými institucionálními jednotkami. Řadí se sem výdaje a platby výnosů z výrobních faktorů práce a kapitálu neboli investic. Podrobněji tedy zahrnuje náhrady zaměstnancům, důchody z investic a ostatní prvotní důchody. Důchody z investic se dále dají členit na důchody z přímých investic, důchody z portfoliových investic, ostatní důchody z investic a důchody z rezervních aktiv. Důchody z přímých zahraničních investic jsou například zisky, dividendy, úroky a renty z investovaného domácího kapitálu v zahraničí. Tyto položky se řadí do importu důchodů. Export důchodů zahrnuje adekvátní náklady, které jsou spojené se zahraničními investicemi v tuzemské ekonomice. Také sem patří kurzové zisky z arbitrážních a spekuláčních operací či náhrady zahraničním zaměstnancům. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Poslední částí běžného účtu je bilance druhotných důchodů, jinými slovy bilance běžných transferů. Transferem je myšlen jednostranný převod, u kterého nevznikne zahraniční pohledávka nebo závazek země, a který může mít jak peněžní, tak i nepeněžní formu. Lze je rozdělit na běžné a kapitálové převody. Běžný účet ale obsahuje pouze ty běžné transfery nekapitálové povahy, které je možné dále členit na věcné a finanční nebo na soukromé a vládní. Do soukromých převodů se například řadí dědictví, výživné a dary. Vládní běžné převody obsahují například hospodářskou pomoc. Do nejběžnějších druhotných důchodů patří daně z příjmu a majetku, pojistná plnění a dary. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Kapitálový účet

Druhou skupinou platební bilance je kapitálový účet (skupina B). V roce 1993 došlo ke změnám původního obsahu a nyní již kapitálový účet zobrazuje pouze kapitálové transfery mezi rezidentskými a nerezidentskými jednotkami, nikoliv kapitál v tradičním pojetí. Tyto transfery se týkají například migrace obyvatelstva, promíjení dluhů, pojistného plnění z neživotních pojištění v případě plnění velkého rozsahu (katastrofy), jednorázových garancí, investičních grantů a daní na kapitál. V poslední době zde figurují i převody (akvizice, likvidace či zbavení se) nevýrobních nefinančních aktiv, jako jsou emisní povolenky. Akvizičními transakcemi jsou myšleny převody přírodních zdrojů, smluv, licencí či marketingových aktiv, kterými jsou obchodní známky, značky a loga. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Finanční účet

Třetí částí platební bilance je tzv. finanční účet (skupina C), do kterého spadají přímé zahraniční investice, portfoliové investice, ostatní investice, finanční deriváty a změny rezervních aktiv. Tento účet zahrnuje všechny transakce mezi rezidenty a nerezidenty týkající se finančních aktiv a závazků, tedy veškeré mezinárodní pohyby finančního kapitálu. Tím jsou myšleny buď přílivy nebo odlivy kapitálu země. Termín čisté půjčky / čisté výpůjčky označuje celkovou bilanci finančního účtu, která je rovna celkové bilanci běžného a kapitálového účtu spolu s chybami a opomenutími. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Pro zařazení kapitálového toku do přímých zahraničních investic je potřeba určitá výše vlastnické kontroly firmy. Tato výše by měla vyjadřovat zájem o dlouhodobé řízení daného podniku. Teoreticky je tím myšleno získání alespoň 50% podílu na základním kapitálu. Ve skutečnosti je ale tento požadovaný podíl mnohem nižší, a to například 10 % v České republice. U přímých zahraničních investic je nutné, aby měl zahraniční investor podíl alespoň 10 % na hlasovacích právech rezidentské společnosti. Kontrolu nad společností získává až pokud je podíl větší než 50 %. V tomto případě by se jednalo o dceřinou společnost. U podílu od 10 do 50 % se jedná o přidruženou společnost s významným vlivem na rozhodování. Přímé zahraniční investice obsahují investice zahraničních subjektů v tuzemsku, ale i investování tuzemských subjektů v zahraničí. Nejedná se pouze o přínos

kapitálu, ale také o technologie, know-how či marketing. Řadí se sem nákup akcií, reálné investování nebo reinvestice zahraničního zisku. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Druhou položkou finančního účtu jsou portfoliové investice (nepřímé investice), které tvoří dluhové nebo majetkové cenné papíry. Jedná se tedy například o nákup dluhopisů zahraničních podniků nebo vlád a nákup akcií, u kterých nebyla splněna hranice pro zařazení do přímých zahraničních investic. Podmínkou této položky je obchodovatelnost na burze či jiném organizovaném trhu. Při nesplnění této podmínky se jedná o následující skupinu, a to o ostatní investice. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Ostatní investice jsou třetí položkou finančního účtu. Běžně se dělí na ostatní dlouhodobý kapitál, do kterého typicky patří například dlouhodobé bankovní úvěry vládám či podnikům, a dále na krátkodobý kapitál se splatností do jednoho roku, kam spadají krátkodobé obchodní úvěry, pohyb depozit a nákup či prodej krátkodobých cenných papírů. Tato položka společně s předposlední položkou finančního účtu, kterou jsou finanční deriváty, jsou velmi citlivé na očekávané pohyby kurzu a ekonomové je nazývají jako tzv. hot money. (Revenda a kol. 2012)

Předposlední položkou jsou finanční deriváty, které vyjadřují termínované obchody mezi rezidenty a nerezidenty, tedy obchody, jejichž vypořádání probíhá až v budoucnu. Do této skupiny patří opce, zaměstnanecké opce na akcie, forwardové instrumenty, futures a swapy. (Jurečka a kol. 2017) (Rojíček a kol. 2016)

Změny rezervních aktiv jsou poslední složkou finančního účtu. Tím jsou myšlena aktiva, která jsou k dispozici na financování deficitu platební bilance. Zahrnují peníze na devizových účtech s krátkou dobou splatnosti a státní cenné papíry zahraničních vlád. Dále sem například patří měnové zlato nebo nízkoriziková, rychle likvidní a volně směnitelná devizová aktiva centrálních bank, stabilizačních fondů a ministerstev financí. Také do této složky spadají zvláštní práva čerpání (SDR), rezervní pozice u Mezinárodního měnového fondu a ostatní rezervní aktiva, jako vklady a oběživo, cenné papíry a ostatní pohledávky. Měnové rezervy se prodávají, když je potřeba posílit domácí měnu, a naopak se nakupují ve snaze o oslabení domácí měny. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Chyby a opomenutí

Poslední položkou horizontální struktury platební bilance jsou chyby a omyly (skupina D). Tento účet vyrovnává nesoulady platební bilance. Celkově by měla být platební bilance vyrovnaná, nicméně kvůli nepřesnostem nebo neúplnosti statistických analýz a zjišťování jednotlivých transakcí se musí platební bilance dorovnat a pojistit právě touto položkou. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

2.2.2 Vertikální rozdělení

U vertikálního rozdělení platební bilance existují pouze dvě skupiny, a to strana kreditní a strana debetní. Kredit se označuje znaménkem plus a tyto operace vytváří na trhu devizovou nabídku (příliv peněz), zatímco debet se označuje znaménkem minus a na trhu utváří devizovou poptávku (odliv peněz). Devizová nabídka se například týká exportérů zboží a služeb nebo importérů výnosů (důchodů), kapitálu a transferů. Naopak devizová poptávka vzniká, když centrální banky zvyšují své devizové rezervy tím, že nakupují zahraniční měny na mezibankovním devizovém trhu. Vertikální strukturu platební bilance ukazuje tabulka č. 10. (Černohorský a Teplý 2011) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Tabulka 10: Vertikální struktura platební bilance

Kredit (+) = devizová nabídka	Debet (-) = devizová poptávka
Export zboží	Import zboží
Export služeb	Import služeb
Příliv důchodů	Odliv důchodů
Import transferů	Export transferů
Import investic (kapitálu)	Export investic (kapitálu)
Snížení rezervních aktiv či zvýšení závazků	Zvýšení rezervních aktiv či snížení závazků

Zdroj: vlastní zpracování podle (Revenda a kol. 2012)

Kreditní strana se znaménkem plus obsahuje celkem 6 položek, a to export zboží, export služeb, příliv důchodů, import transferů, import investic (kapitálu) a snížení rezervních aktiv či zvýšení závazků. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Debetní strana se znaménkem minus zahrnuje také 6 položek, kterými je import zboží, import služeb, odliv důchodů, export transferů, export investic (kapitálu) a zvýšení rezervních aktiv či snížení závazků. Jedná se vlastně o opačné operace ke kreditní straně. (Revenda a kol. 2012)

2.2.3 Saldo platební bilance

Všechna salda podávají cenné informace o rovnováze či nerovnováze vnějších vztahů země a o tom, jaké dopady má zahraniční obchod a mezinárodní pohyb kapitálu na vnitřní měnovou rovnováhu a měnový kurz. Jsou to měřítko vývoje platební bilance. (Jurečka a kol. 2017) (Revenda a kol. 2012)

Krásně to vystihuje citát od pana Friedricha Lista z roku 1841, který zní: „Přiváží-li některý národ mnoho zboží a nevyváží-li tolik, kolik odpovídá dovozu, může být nucen, aby platil drahým kovem, jehož odplyvání může v zemi vyvolat krizi měny.“ (Jurečka a kol. 2017, s. 333)

Celá platební bilance je založena na principu podvojného účetnictví a aktuálnosti, kde se všechny operace zapisují jednou jako kredit a jednou jako debet. Nelze tedy saldo platební bilance vypočítat jako rozdíl kreditní a debetní strany, protože výsledek vyjde vždy nulový. Pro výpočet všech sald je nutné si nejdříve rozdělit platební bilanci na dva samostatné okruhy pomyslnou horizontální čarou. Položky nad čarou jsou nazývány jako první okruh, druhý okruh tedy tvoří položky pod čarou. Systém výpočtu platební bilance a jejich jednotlivých sald lze názorně vidět v tabulce č. 11. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Tabulka 11: Princip výpočtu jednotlivých sald platební bilance (v EUR)

	Kredit (+)	Debet (-)	Saldo platební bilance
A = Běžný účet			
Zboží		100 000 000	Obchodní bilance -100 000 000
Služby	20 000 000		Výkonová bilance -80 000 000
Primární důchody			
Sekundární důchody		10 000 000	Běžná bilance -90 000 000
B = Kapitálový účet			
Kapitálové převody			
C = Finanční účet			
Přímé zahraniční investice			
Portfoliové investice	30 000 000		
Finanční deriváty			
Ostatní investice	100 000 000	20 000 000	
Změna rezervních aktiv (minus)			
D = Chyby a omyly			Celková bilance +20 000 000

Zdroj: vlastní zpracování podle (Revenda a kol. 2012)

Prvním běžně používaným saldem je **saldo výkonové bilance** neboli čistý export. Zde se počítá jen na běžném účtu se zbožím a službami. Pomyslná čára je tedy vedena přesně pod službami a nic jiného se do tohoto salda již nezahrnuje. (Mandel a Tomšík 2018) (Revenda a kol. 2012)

Druhým saldem, které se často užívá v ekonomické praxi, je **saldo běžné bilance**. Zde se počítá s celým běžným účtem, a proto se také toto saldo někdy nazývá saldo běžného účtu. Pomyslná čára se nachází pod poslední položkou běžného účtu, kterou jsou sekundární důchody. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Třetím nejvyužívanějším saldem je **úplné (celkové) saldo platební bilance** neboli saldo maximální likvidity. Jak již vyplývá z jeho názvu, řadí se sem skoro všechny položky platební bilance a pomyslná čára je tedy až na jejím úplném konci. Odečítá se pouze položka změny rezervních aktiv. Přebytek finančního účtu musí vždy pokrýt schodek běžného účtu (nebo naopak), aby byla platební bilance v rovnováze. Mechanismus uvádějící platební

bilanci do rovnováhy je měnový kurz volně pohyblivý. Když měnový kurz není volně pohyblivý, tak se může nerovnováha vyřešit změnou devizových rezerv. (Černohorský a Teplý 2011) (Holman a Tomšík 2016) (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

Úplně nejužším a nejzákladnějším měřítkem mezinárodního obchodu je **saldo obchodní bilance**, které obsahuje pouze položku zboží. Dalším saldem je **saldo základní bilance**, které se skládá z běžného a kapitálového účtu společně s přímými zahraničními investicemi z finančního účtu. (Holman a Tomšík 2016) (Jurečka a kol. 2017) (Mandel a Tomšík 2018)

Výběr salda se vždy odvíjí od konkrétního záměru makroekonomické analýzy. Získávají se tím základní informace o vývoji národního hospodářství v oblasti vnějších ekonomických vztahů v minulosti. Tyto informace jsou důležité pro odhady budoucího vývoje ekonomiky. Saldy lze například sledovat, jestli je platební bilance v rovnováze, jaké jsou dopady na agregátní nabídku či poptávku, a dále vlivy na úrokové sazby, měnové kurzy a peněžní zásoby. Platební bilance tedy nepodává pouze informace o vztazích zemí se zahraničím, ale i o výkonnosti ekonomiky a charakteru jejího vývoje. (Revenda a kol. 2012) (Rojíček a kol. 2016)

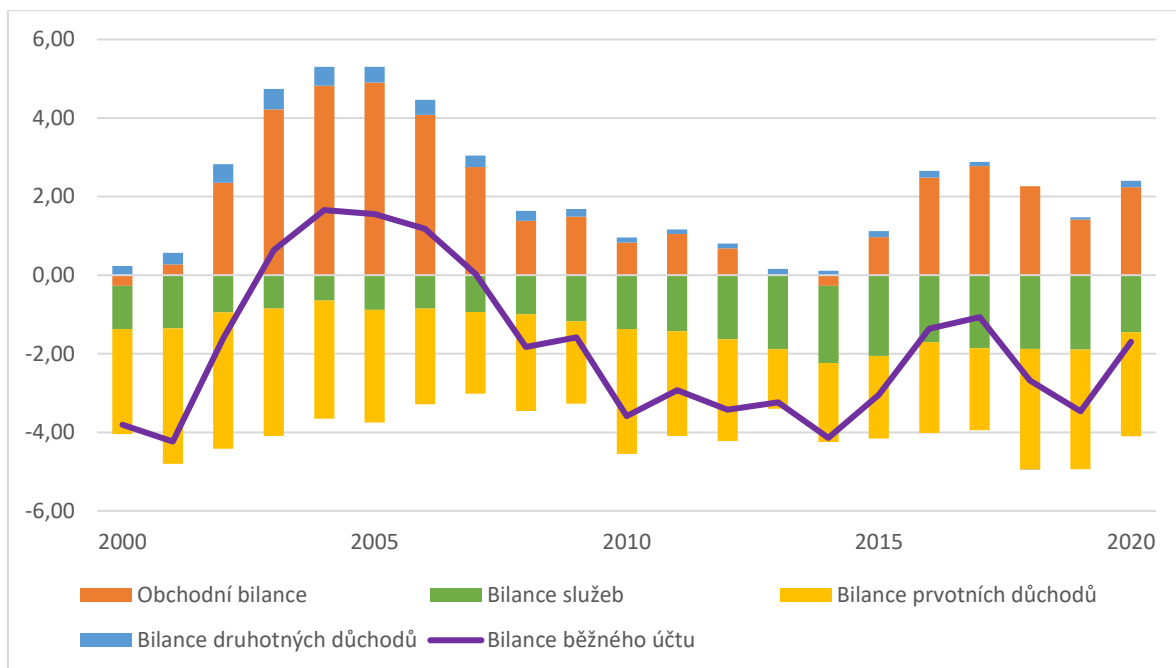
3. Vývoj běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS

Třetí kapitola této bakalářské práce je věnována analýze vývoje běžného účtu platební bilance jednotlivých zemí BRICS v letech 2000 až 2020. Nejprve je u každé země analyzován vývoj běžného účtu platební bilance dle jeho salda. Podíl jednotlivých sald spolu s celkovým saldem běžného účtu platební bilance je vždy graficky znázorněn. Hodnoty jednotlivých sald jsou přepočteny k hrubému domácímu produktu v nominální hodnotě, což ukazuje nejen relativní výši schodku/přebytku vzhledem k velikosti ekonomiky, ale i srovnatelnost údajů v mezinárodním měřítku, tj. s ostatními zeměmi BRICS. Další podkapitola řeší vývoj běžného účtu platební bilance dle jeho celkové struktury. Podíl kreditních a debetních operací na celkové bilanci běžného účtu je opět u každé země graficky znázorněn.

3.1 Vývoj salda běžného účtu Brazílie

Z obrázku č. 15 je patrný vývoj běžného účtu platební bilance Brazílie v letech 2000 až 2020 z hlediska jeho jednotlivých sald. Celkové saldo běžného účtu platební bilance Brazílie se, až na pár výjimek, běžně pohybuje v záporných hodnotách, a to přibližně v rozmezí $-4,24$ až $-1,07$ % nominálního HDP. Bilance běžného účtu nabyla kladných hodnot pouze v letech 2003 až 2007. Významný propad byl zaznamenán v roce 2014, a to na $-101\,679,27$ milionů dolarů, tedy na $-4,14$ % nominálního HDP. (IMF 2021) (WB 2021)

Saldo obchodní bilance Brazílie bylo kromě roku 2000 a 2014 kladné. Od roku 2000 do 2020 se pohybovalo v pásmu $0,01$ až $4,9$ % nominálního HDP. Další složkou je bilance služeb, která je u Brazílie dlouhodobě záporná a v letech 2000 až 2020 se pohybovala v rozmezí od $-2,06$ do $-0,65$ % nominálního HDP. Podobně se vyvíjí také saldo prvotních důchodů Brazílie, které dlouhodobě zaznamenává záporné hodnoty a v letech 2000 až 2020 nabývalo hodnot od $-3,48$ do $-1,52$ % nominálního HDP. Záporné saldo se v čase spíše zvyšuje a k nejvýznamnějšímu propadu došlo v roce 2010. Saldo druhotných důchodů Brazílie dosahuje z dlouhodobého hlediska mírně kladných hodnot, a to v průměru okolo $0,2$ % nominálního HDP. (IMF 2021) (WB 2021)

Obrázek 15: Vývoj běžného účtu Brazílie dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021) (WB 2021)

3.2 Vývoj struktury běžného účtu Brazílie

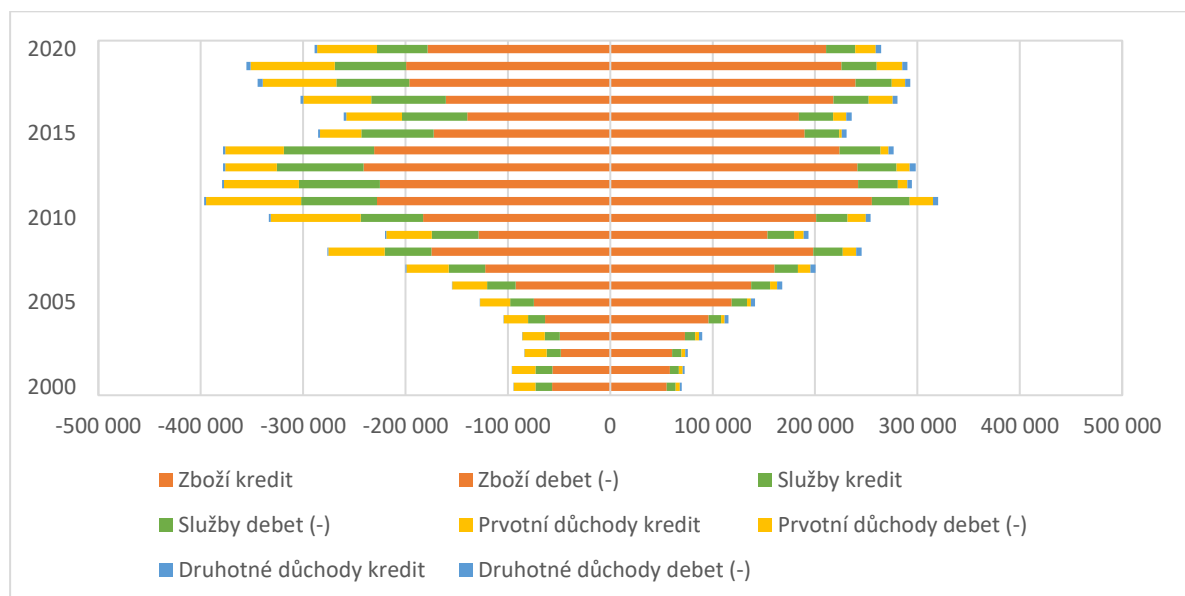
Z obrázku č. 16 je očividné, že došlo k významnému nárůstu kreditní i debetní strany běžného účtu Brazílie v letech 2000 až 2020, přičemž struktura běžného účtu se příliš nezměnila. (IMF 2021)

Co se týče obchodní bilance, tak Brazílie vyváží především železnou rudu, celulózu, ropné výrobky, kukuřici, sóju, cukr, kuřecí a hovězí maso, tzn. produkty těžebního a zemědělského sektoru. Mezi její hlavní exportní partnery patří Čína a Spojené státy americké. Do země jsou dováženy především průmyslové výrobky, umělá hnojiva, trubky a ventily, chemické výrobky, telekomunikační zařízení, součásti automobilů a samotné automobily. Mezi její importní partnery patří Čína, Spojené státy americké, Německo a Argentina. Export zboží se na kreditní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 80 %, tvoří tedy 4/5 devizových příjmů běžného účtu. Import se na debetní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 60 %. V letech 2000 až 2020 došlo k významnému nárůstu exportů i importů zboží, v případě exportů až 4násobně a v případě importů 3násobně. (CIA 2021) (IMF 2021)

U bilance služeb Brazílie vyváží převážně služby z odvětví dopravy nebo cestování a další podnikové služby. Dováží služby také z odvětví dopravy a cestování, dále i telekomunikační, počítačové, informační a ostatní podnikové služby. Export služeb se na kreditní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 12 %, tvoří tedy více jak 1/10 devizových příjmů běžného účtu. Import služeb se na debetní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 20 %. V letech 2000 až 2020 došlo v Brazílii k významnému nárůstu exportů i importů služeb, v obou případech až 3násobně. (IMF 2021)

V rámci bilance prvotních důchodů, přílivy Brazílie zahrnují investice, a to především přímé investice, dále ostatní investiční příjmy a příjmy z rezervních aktiv. Do odlivů spadají v první řadě přímé investice, dále portfoliové investice a ostatní investiční příjmy. Brazílie se na kreditní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 5 až 7 % a tvoří tedy nevýznamný podíl devizových příjmů běžného účtu. Na debetní straně běžného účtu se prvotní důchody podílí významněji, a to stabilně okolo 20 %. V letech 2000 až 2020 došlo k významnému nárůstu na obou stranách bilance prvotních důchodů, v případě devizových příjmů až 5násobně, avšak z velmi malého základu, a v případě devizových odlivů 3násobně. (IMF 2021)

Bilance druhotných důchodů Brazílie je z hlediska běžného účtu a jeho kreditní i debetní strany nevýznamná. Podíl na kreditní straně běžného účtu tvoří dlouhodobě přibližně 2 % a na debetní straně okolo 0,5 %. (IMF 2021)

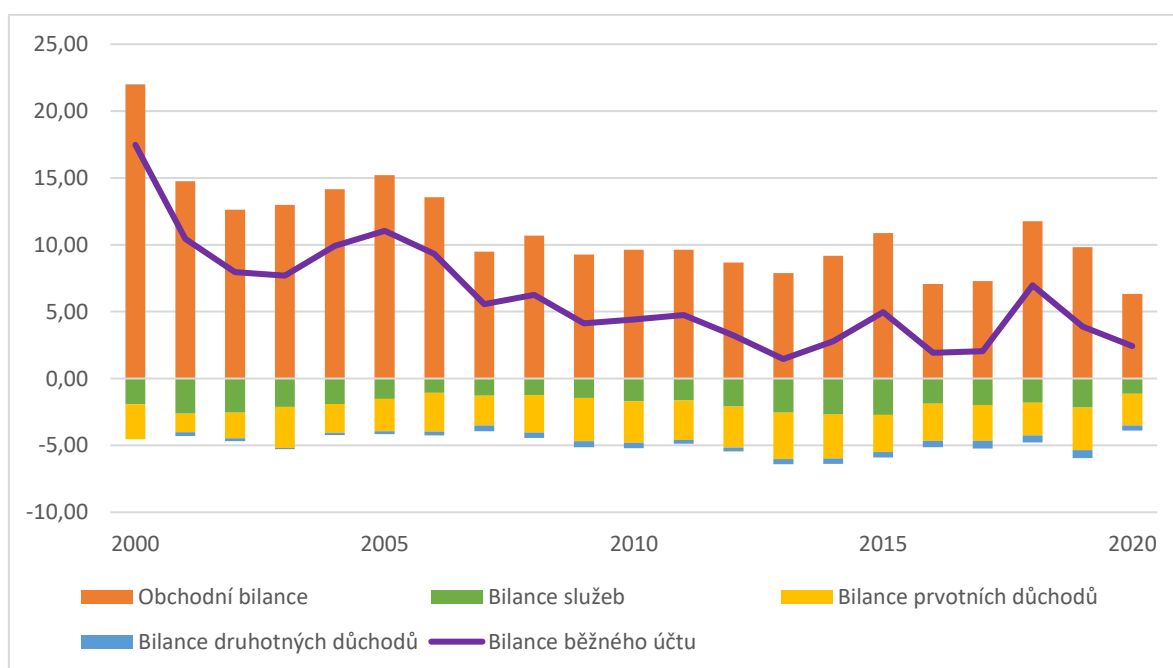
Obrázek 16: Vývoj běžného účtu Brazílie dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD)

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

3.3 Vývoj salda běžného účtu Ruska

Na obrázku č. 17 je zobrazen vývoj běžného účtu platební bilance Ruska v letech 2000 až 2020 dle jeho jednotlivých sald. Z grafu lze hned na první pohled vidět pravidelný kolísavý charakter bilance běžného účtu, která se ale vždy držela v kladných hodnotách. Nejnižší hodnotu v tomto období dosáhla v roce 2016, a to 24 468,81 milionů dolarů neboli 1,92 % nominálního HDP, a nejvyšší hodnotu v roce 2018, kdy se vyšplhala až na 115 679,87 milionů dolarů neboli 6,98 % nominálního HDP. V rámci přepočtu k nominálnímu HDP se bilance nacházela v pásmu 1,46 až 17,47 %. (IMF 2021) (WB 2021)

Stejně jako celková bilance běžného účtu Ruska, tak i obchodní bilance se pohybovala v letech 2000 až 2020 v kladných hodnotách, a to přesněji v rozmezí od 6,32 do 21,98 % nominálního HDP. Naopak saldo bilance služeb Ruska v letech 2000 až 2020 dosahovalo pouze záporných hodnot v pásmu od -2,72 do -1,07 % nominálního HDP. Saldo prvotních důchodů Ruska v letech 2000 až 2020 také dlouhodobě zůstává v záporných hodnotách, a to v rozmezí -3,47 až -1,38 % nominálního HDP. Bilance druhotných důchodů v letech 2001 až 2020 dlouhodobě nabývá mírně záporných hodnot v průměru okolo -0,4 % nominálního HDP. (IMF 2021) (WB 2021)

Obrázek 17: Vývoj běžného účtu Ruska dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021) (WB 2021)

3.4 Vývoj struktury běžného účtu Ruska

Na obrázku č. 18 lze vidět, že i u Ruska v letech 2000 až 2020 došlo k významnému nárůstu kreditní a debetní strany běžného účtu se skoro zachovanou strukturou jednotlivých položek. Jediná změna nastala u obchodu se zbožím, kde se snížil podíl importu i exportu o 10 %. (IMF 2021)

V rámci obchodní bilance se Rusko primárně soustřeďuje na export ropy, rafinované ropy, zemního plynu, uhlí, pšenice a železa. Převážně tedy vyváží produkty těžebního a zemědělského průmyslu. Hlavními exportními partnery jsou Čína, Nizozemsko, Bělorusko a Německo. Co se týče importu, tak Rusko dováží hlavně díly vozidel a samotné automobily, balené léky, vysílací zařízení, letadla a počítače. Mezi nejvýznamnější importní partnery patří Čína, Německo a Bělorusko. Export zboží se na kreditní straně běžného účtu Ruska podílí stabilně okolo 80 %, tvoří tedy také 4/5 devizových příjmů běžného účtu. Import se na debetní straně běžného účtu Ruska podílí přibližně okolo 60 %. V letech 2000 až 2020 významně narostl import i export zboží, v případě exportů až 3násobně a v případě importů 6násobně. (CIA 2021) (IMF 2021)

Co se týče bilance služeb, tak Rusko vyváží především služby z oblasti dopravy, cestování a ostatních podnikových služeb. Dováží služby také z oblasti dopravy či cestování, dále například i stavební služby. Export služeb se na kreditní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 10 %, tvoří tedy 1/10 devizových příjmů běžného účtu. Import služeb se na debetní straně běžného účtu podílí v průměru okolo 20 %. Mezi roky 2000 a 2020 došlo v Rusku k významnému nárůstu exportů i importů služeb, v obou případech až 4násobně. (IMF 2021)

V rámci bilance prvotních důchodů, do přílivů Ruska patří především přímé investice a ostatní investiční příjmy. Do odlivů se řadí hlavně přímé a portfoliové investice spolu s ostatními investičními příjmy. Rusko se na kreditní straně běžného účtu podílí v průměru pouze okolo 7 %. Nicméně na debetní straně běžného účtu se prvotní důchody podílí významněji, a to stabilně okolo 20 %. V letech 2000 až 2020 došlo i u této položky k významnému nárůstu na obou stranách bilance. V případě devizových příjmů až 9násobně a v případě devizových odlivů 7násobně. (IMF 2021)

Bilance druhotných důchodů Ruska je z hlediska běžného účtu a jeho kreditní i debetní strany nejméně významná. Podíl na kreditní straně běžného účtu Ruska je v dlouhodobém horizontu přibližně 2 % a na debetní straně v průměru okolo 3 až 4 %. (IMF 2021)

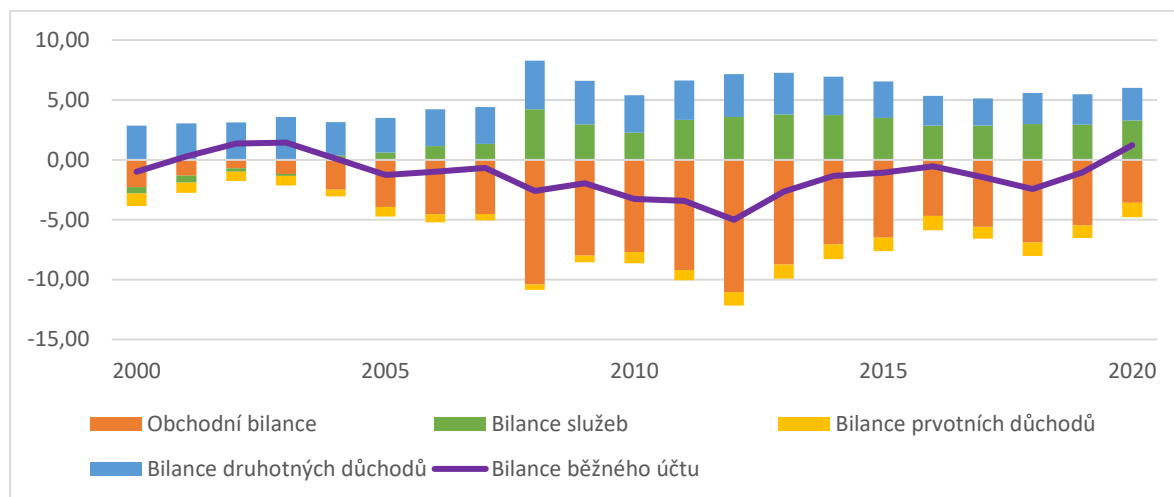
Obrázek 18: Vývoj běžného účtu Ruska dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD)
Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

3.5 Vývoj salda běžného účtu Indie

Vývoj běžného účtu platební bilance Indie v letech 2000 až 2020 dle jeho jednotlivých sald ukazuje obrázek č. 19. Na grafu je vidět kolísání celkové bilance běžného účtu Indie, která se v letech 2000 až 2020 pohybovala v kladných i záporných hodnotách. Nejnižší hodnoty v tomto období dosáhla v roce 2012, a to $-91\,471,25$ milionů dolarů neboli -5% nominálního HDP. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2020, kdy se vyšplhala až na $32\,730,05$ milionů dolarů neboli $1,23\%$ nominálního HDP. Po přepočtu k nominálnímu HDP se bilance nacházela v pásmu od -5 do $1,44\%$. (IMF 2021) (WB 2021)

Co se týče obchodní bilance Indie, tak ta vykazovala v letech 2000 až 2020 pouze záporné hodnoty v rozmezí od $-11,03$ do $-0,69\%$ nominálního HDP. Saldo bilance služeb Indie se od roku 2004 pohybuje v kladných hodnotách v pásmu od $0,37$ do $4,21\%$ nominálního HDP. Saldo prvotních důchodů Indie se v tomto období nacházelo v záporných hodnotách, a to v rozmezí $-1,22$ až $-0,45\%$ nominálního HDP. Bilance druhotných důchodů Indie v letech

2000 až 2020 nabývá postupně rostoucích kladných hodnot. Nejvyšší hodnotu zaznamenal rok 2020, a to 73 117,05 milionů dolarů neboli 2,75 % nominálního HDP. Jinak platilo pásmo od 2,28 do 4,07 % nominálního HDP. (IMF 2021) (WB 2021)

Obrázek 19: Vývoj běžného účtu Indie dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021) (WB 2021)

3.6 Vývoj struktury běžného účtu Indie

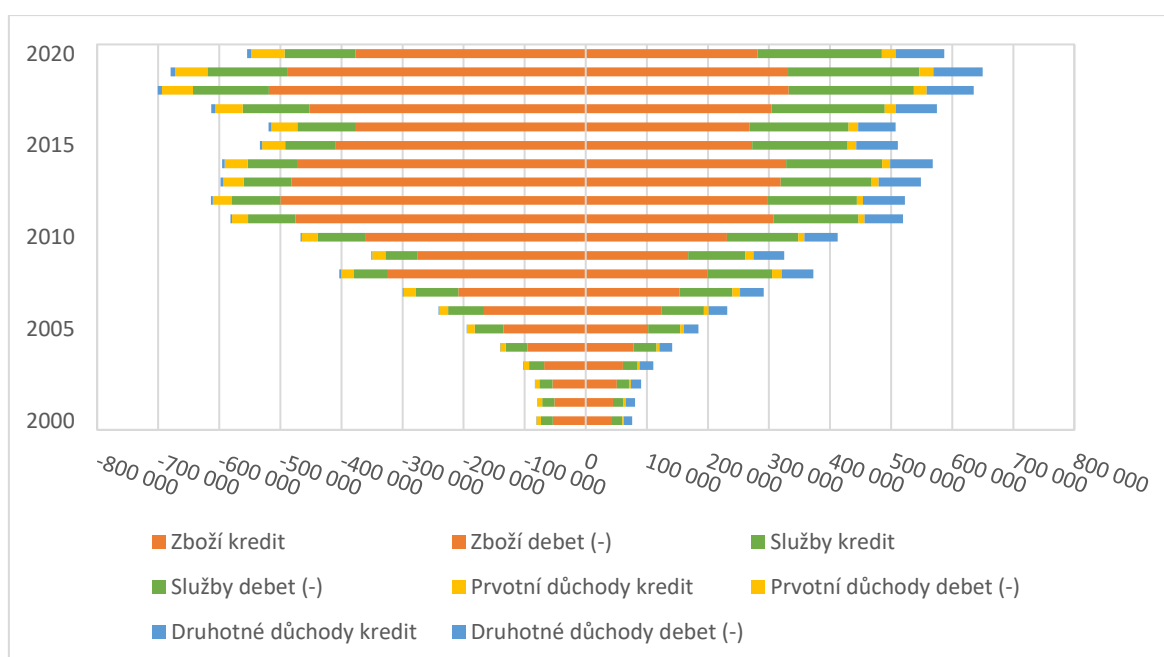
Obrázek č. 20 zobrazuje významný nárůst kreditní a debetní strany běžného účtu platební bilance Indie v letech 2000 až 2020. Struktura běžného účtu Indie během tohoto období prošla pár změnami. U obchodu se zbožím se snížil podíl exportu, a naopak se zvýšil podíl importu. Další změnou byl vysoký nárůst podílu služeb o 13 %. (IMF 2021)

V rámci obchodní bilance mezinárodního obchodu Indie se jedná převážně o vývoz rafinované ropy, diamantů, balených léků, šperků a aut. Největšími exportními partnery Indie jsou Spojené státy americké, Spojené arabské emiráty a Čína. Naopak se do Indie dováží převážně ropa, zlato, uhlí, diamanty či zemní plyn a hlavními dovozci jsou Čína, Spojené státy americké, Spojené arabské emiráty a Saúdská Arábie. Export zboží se na kreditní straně běžného účtu Indie podílí stabilně okolo 50 % a tvoří tedy přibližně 1/2 devizových příjmů běžného účtu. Import se na debetní straně běžného účtu podílí v průměru okolo 70 %. V letech 2000 až 2020 byl v Indii zaznamenán významný nárůst importu a exportu zboží. U importu i exportu to vzrostlo až 7násobně. (CIA 2021) (IMF 2021)

Co se týče bilance služeb, Indie se věnuje exportu služeb z oblasti dopravy, cestování a dále zejména exportu telekomunikačních, počítačových a informačních služeb (ICT). Dováží služby z oblasti dopravy a cestování, dále například stavební, finanční a pojišťovací služby. Export služeb se na kreditní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 30 %, tvoří tedy 3/10 devizových příjmů běžného účtu. Import služeb se na debetní straně běžného účtu Indie podílí v průměru okolo 20 %. V letech 2000 až 2020 v Indii významně narostl export i import služeb, a to u exportů až 12násobně a u importů 6násobně. (IMF 2021)

U bilance prvotních důchodů do přílivů Indie spadají především přímé investice, příjmy z rezervních aktiv a náhrady zaměstnanců. Do odlivů patří zejména přímé a portfoliové investice spolu s ostatními investičními příjmy. Prvotní důchody Indie se na kreditní straně běžného účtu podílí v průměru okolo 3 %. Na debetní straně běžného účtu se prvotní důchody podílí v rozmezí od 5 do 9 %. V letech 2000 až 2020 došlo i u této položky k nárůstu na obou stranách bilance. V případě devizových příjmů až 9násobně a v případě devizových odlivů 7násobně. (IMF 2021)

Bilance druhotných důchodů Indie je z hlediska běžného účtu a jeho kreditní i debetní strany významnější než u předešlých zemí. Velkou část příjmů tvoří finanční korporace, nefinanční korporace a domácnosti. Podíl druhotných důchodů na kreditní straně běžného účtu Indie je dlouhodobě okolo 15 % a na debetní straně v průměru okolo 0,5 až 1 %. (IMF 2021)

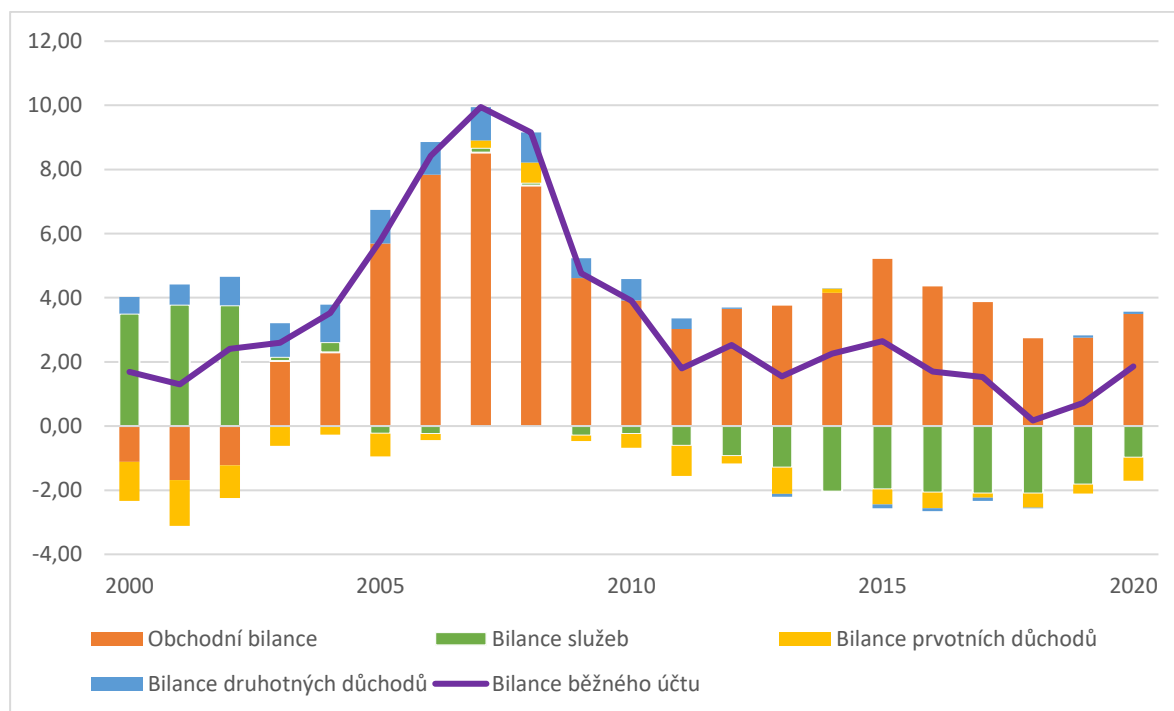
Obrázek 20: Vývoj běžného účtu Indie dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD)

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

3.7 Vývoj salda běžného účtu Číny

Na obrázku č. 21 je ukázán vývoj běžného účtu platební bilance Číny v letech 2000 až 2020 dle jeho jednotlivých sald. Celková bilance běžného účtu Číny má velmi kolísavý charakter a nachází se pouze v kladných hodnotách. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2001, a to 17 401 milionů dolarů neboli 1,3 % nominálního HDP. Nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 2008, a to 420 568,52 milionů dolarů neboli 9,15 % nominálního HDP. Po přepočtu k nominálnímu HDP se bilance pohybovala v pásmu od 0,17 do 9,95 %. (IMF 2021) (WB 2021)

Obchodní bilance u Číny dosahovala záporných hodnot pouze na počátku období od roku 2000 do roku 2002. Poté již po celou dobu nabývá kladných hodnot v rozmezí od 2,03 do 8,53 % nominálního HDP. Bilance služeb Číny se v roce 2005 dostala do záporných hodnot a od té doby se tam dlouhodobě nachází v pásmu od -2,1 do -0,24 % nominálního HDP. Saldo prvotních důchodů Číny se pohybuje v záporných hodnotách v rozmezí -1,43 až -0,13 % nominálního HDP kromě roků 2007, 2008 a 2014, kdy dosáhlo kladných hodnot. Bilance druhotných důchodů Číny nabývala od roku 2000 do roku 2012 kladných hodnot a poté nabrala záporný trend až do roku 2018. (IMF 2021) (WB 2021)

Obrázek 21: Vývoj běžného účtu Číny dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021) (WB 2021)

3.8 Vývoj struktury běžného účtu Číny

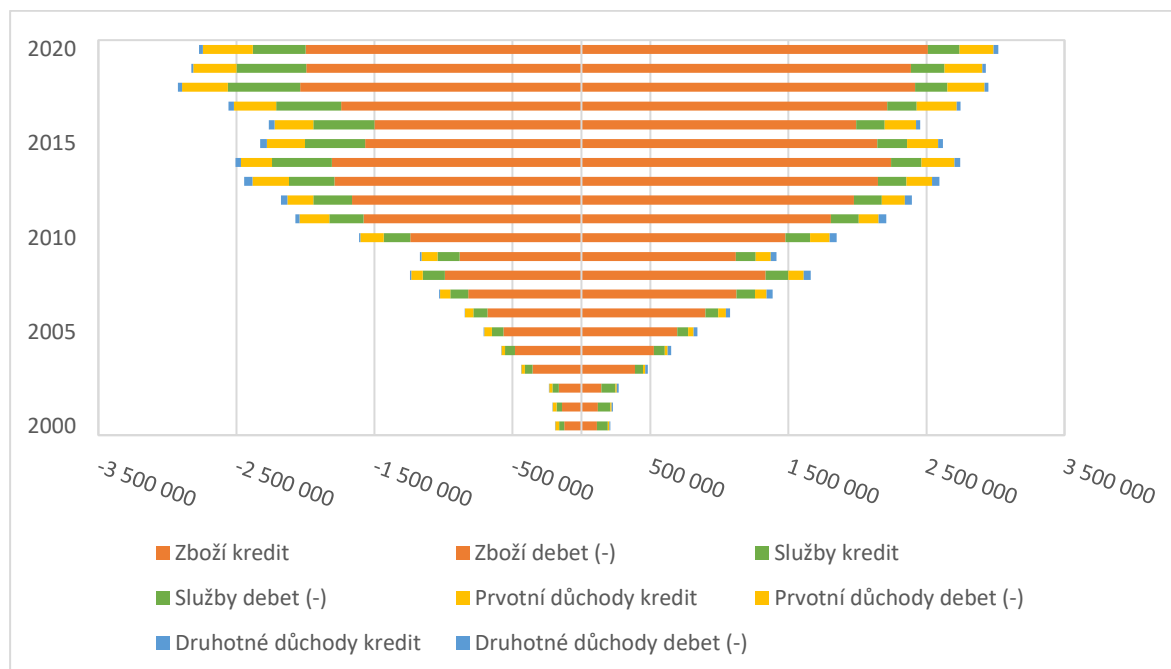
Na obrázku č. 22 je analyzován nárůst kreditní a debetní strany běžného účtu platební bilance Číny v letech 2000 až 2020. Lze si povšimnout, že došlo k pár změnám u celkové struktury běžného účtu. Nastal zde významný nárůst podílu exportu zboží o 30 %, přičemž se to vyrovnalo na straně služeb, kde došlo ke snížení podílu exportu také o 30 %. (IMF 2021)

Do obchodní bilance Číny spadá export počítačů, vysílacích zařízení, kancelářských strojů, telefonů, oblečení a chemikálií. Exportními partnery jsou například Spojené státy americké či Japonsko a ve skutečnosti i celý svět. Do Číny se dováží převážně ropa, železná ruda, sójové boby, rýže, stroje a automobily. Důležitými importními partnery jsou například Jižní Korea, Japonsko, Austrálie, Německo a Spojené státy americké. Export zboží se na kreditní straně běžného účtu Číny podílí stabilně okolo 80 % a tvoří tedy 4/5 devizových příjmů běžného účtu. Import se na debetní straně běžného účtu podílí v průměru okolo 70 %. V letech 2000 až 2020 došlo v Číně k významnému nárůstu u importu i exportu zboží. V případě exportů až 23násobně a v případě importů 16násobně. (CIA 2021) (IMF 2021)

V rámci bilance služeb se Čína zaměřuje na export služeb z oblasti dopravy či cestování a dále také na export výrobních služeb na fyzických vstupech ve vlastnictví jiných. Dováží služby z oblasti dopravy, cestování, telekomunikací a ostatní podnikové služby. Export služeb se na kreditní straně běžného účtu Číny podílí v průměru okolo 10 %, tvoří tedy 1/10 devizových příjmů běžného účtu. Import služeb se na debetní straně běžného účtu podílí v průměru okolo 15 %. V letech 2000 až 2020 i v Číně významně narostl export a import služeb, a to v rámci exportů až 3násobně a u importů 11násobně. (IMF 2021)

U bilance prvotních důchodů patří do přílivů Číny náhrady zaměstnanců, portfoliové investice a ostatní investiční příjmy. Do odlivů se řadí zejména přímé investice a ostatní investiční příjmy. Prvotní důchody Číny se na kreditní straně běžného účtu podílí v průměru okolo 7 % a na debetní straně běžného účtu se podílí okolo 10 %. V letech 2000 až 2020 došlo k nárůstu na obou stranách bilance, v případě devizových příjmů až 20násobně a v případě devizových odlivů 13násobně. (IMF 2021)

Bilance druhotných důchodů Číny je z hlediska běžného účtu a jeho kreditní i debetní strany nejméně významným ukazatelem. Podíl druhotných důchodů na kreditní straně běžného účtu Číny je dlouhodobě okolo 3 % a na debetní straně v průměru okolo 1 %. (IMF 2021)

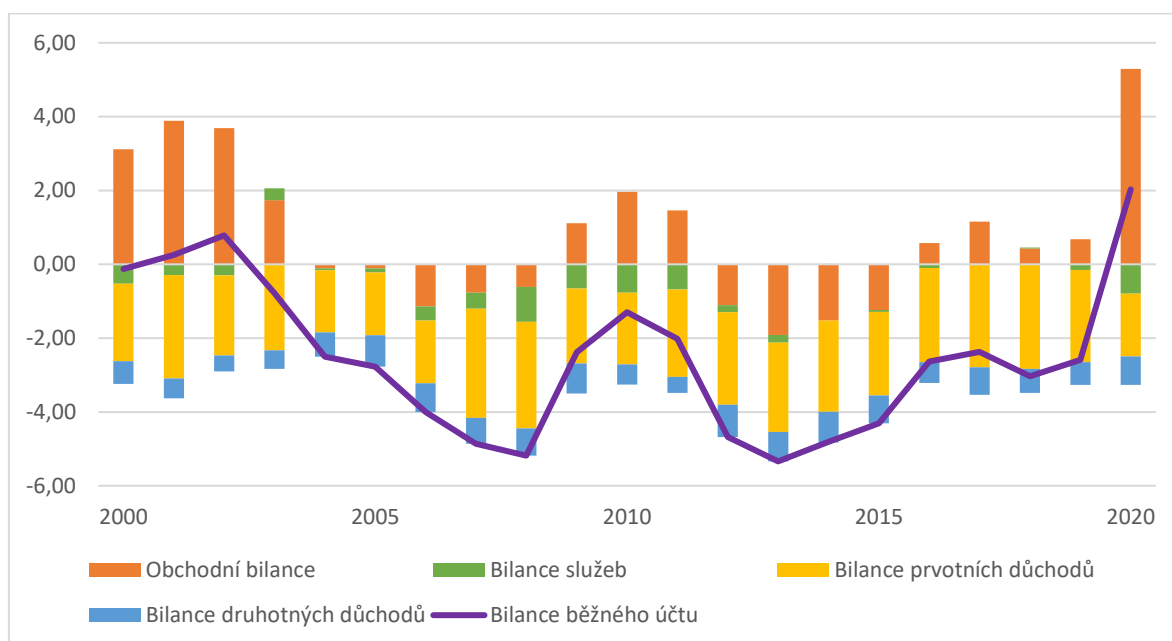
Obrázek 22: Vývoj běžného účtu Číny dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD)
Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

3.9 Vývoj salda běžného účtu Jihoafrické republiky

Na obrázku č. 23 je sledován vývoj běžného účtu platební bilance Jihoafrické republiky dle jeho jednotlivých sald v letech 2000 až 2020. Celkové saldo bilance běžného účtu Jihoafrické republiky v minulosti kolísalo a nabývalo záporných hodnot až na roky 2001, 2002 a 2020. V roce 2013 dosáhlo saldo nejnižší hodnoty, a to $-21\,400,79$ milionů dolarů neboli $-5,34$ % nominálního HDP. Nejvyšší hodnota pro toto období byla zaznamenána v roce 2020, a to $6\,798,22$ milionů dolarů neboli $2,03$ % nominálního HDP. (IMF 2021) (WB 2021)

Saldo obchodní bilance Jihoafrické republiky bylo také hodně proměnlivé a dosahovalo střídavě kladných i záporných čísel. Od roku 2000 do roku 2020 se pohybovalo v pásmu od $-1,91$ do $5,29$ % nominálního HDP. Nejvýznamnější nárůst byl zaznamenán v roce 2020, a to až na $17\,759,32$ milionů dolarů neboli právě $5,29$ % nominálního HDP. Další částí je bilance služeb, která byla u Jihoafrické republiky v letech 2000 až 2020 dlouhodobě záporná

kromě roků 2003, 2014 a 2018. Pohybovala se v rozmezí od $-0,95$ do $0,31$ % nominálního HDP. Saldo prvotních důchodů Jihoafrické republiky dlouhodobě zaznamenávalo záporná čísla po celé období a nabývalo hodnot od $-2,96$ do $-1,69$ % nominálního HDP. Saldo druhotných důchodů Jihoafrické republiky také dosahuje z dlouhodobého hlediska záporných hodnot, a to v pásmu od $-0,88$ do $-0,43$ % nominálního HDP. (IMF 2021) (WB 2021)

Obrázek 23: Vývoj běžného účtu JAR dle jeho jednotlivých sald v letech 2000–2020 (v % nominálního HDP)

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021) (WB 2021)

3.10 Vývoj struktury běžného účtu Jihoafrické republiky

Z obrázku č. 24 lze vyčíst významný nárůst kreditní i debetní strany běžného účtu Jihoafrické republiky v letech 2000 až 2020, nicméně struktura běžného účtu se příliš nezměnila. (IMF 2021)

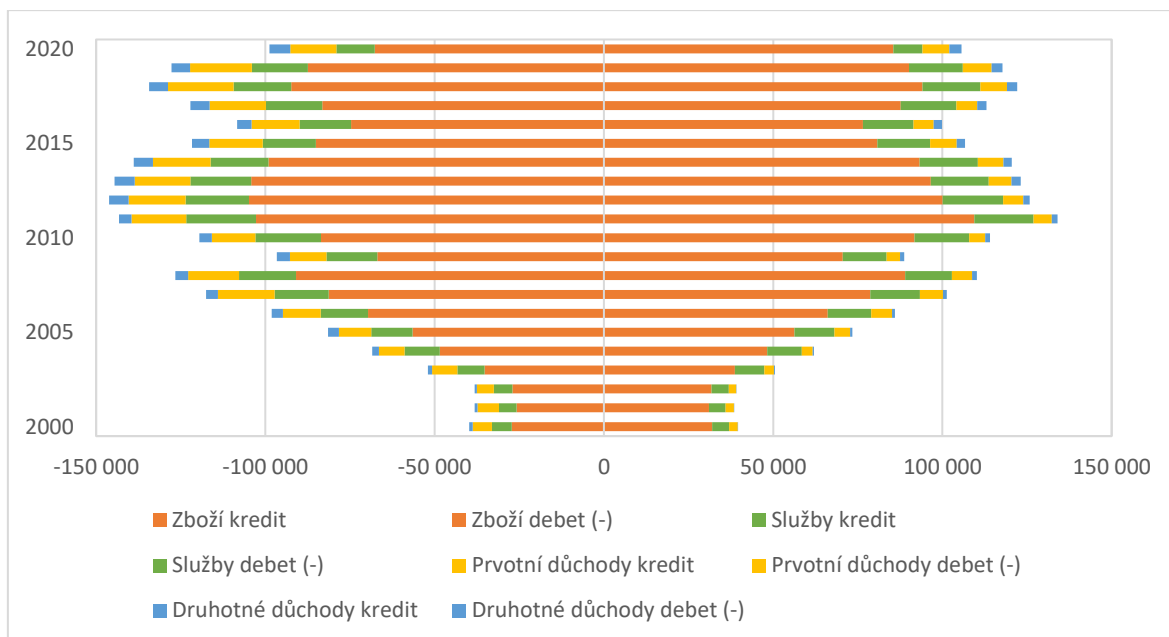
Co se týče obchodní bilance neboli mezinárodního obchodu se zbožím, tak Jihoafrická republika vyvází zlato, platinu, automobily, výrobky ze železa, uhlí, mangan a diamanty. Partnery exportu jsou Čína, Spojené království, Německo, Spojené státy americké a Indie. Naopak se tam dováží převážně ropa, rafinovaná ropa, automobily a jejich díly, zlato a vysílací zařízení. Mezi importní partnery patří Čína, Německo, Spojené státy americké a Indie. Export zboží se na kreditní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 80 % a tvoří

tedy 4/5 devizových příjmů běžného účtu. Import se na debetní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 70 %. V letech 2000 až 2020 došlo k významnému nárůstu exportů a importů zboží i u Jihoafrické republiky, v obou případech až 3násobně. (CIA 2021) (IMF 2021)

V rámci bilance služeb Jihoafrická republika vyváží především služby dopravní, cestovní, finanční, pojišťovací a důchodové. Dováží služby také z odvětví dopravy či cestování, a dále telekomunikační, počítačové a ostatní podnikové služby. Export služeb se na kreditní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 14 % a tvoří více jak 1/10 devizových příjmů běžného účtu. Import služeb se na debetní straně běžného účtu podílí také okolo 14 %. V letech 2000 až 2020 byl zaznamenán významný nárůst exportů i importů služeb. Obě položky vzrostly až 2násobně. (IMF 2021)

Bilance prvotních důchodů zahrnuje přílivy Jihoafrické republiky, a to především přímé a portfoliové investice. Do odlivů spadá prakticky to stejné. Prvotní důchody Jihoafrické republiky se na kreditní straně běžného účtu podílí stabilně okolo 6 %, netvoří tedy významnou položku devizových příjmů běžného účtu. Na debetní straně běžného účtu se podílí přibližně 13 %. V letech 2000 až 2020 došlo k nárůstu na obou stranách bilance prvotních důchodů, v případě devizových příjmů až 3násobně a v případě devizových odlivů 2násobně. (IMF 2021)

Bilance druhotných důchodů Jihoafrické republiky je z hlediska běžného účtu a jeho kreditní i debetní strany nejméně významná. Podíl na kreditní straně běžného účtu tvoří dlouhodobě okolo 1,5 % a na debetní straně okolo 3,5 %. K velmi významnému nárůstu došlo v letech 2000 až 2020 na kreditní straně bilance druhotných důchodů, a to až 34násobně, avšak pouze z malého základu. (IMF 2021)

Obrázek 24: Vývoj běžného účtu JAR dle jeho struktury v letech 2000–2020 (v mil. USD)
Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

4. Shrnutí a komparace zemí BRICS

Poslední kapitola obsahuje shrnutí a závěry veškerých analýz, které se týkají uskupení BRICS. Autorka vyhodnotila komparativní analýzy zemí BRICS provedené v předchozích kapitolách, a to z hlediska vývoje základních ekonomických indikátorů, a dále vývoje běžných účtů a podúčtů platebních bilancí. Data jsou porovnávána vždy po dekádách pro roky 2000 až 2009 a 2010 až 2019. Další roky nejsou předmětem celkového shrnutí a komparace, protože se svými událostmi vymykají běžnému a prognózovanému vývoji. Týká se to zejména pandemie COVID-19 a nynějšího válečného konfliktu na Ukrajině. Toto dění pravděpodobně významněji zasáhne ekonomické indikátory, ale i celkové běžné účty zemí BRICS.

4.1 Ekonomické indikátory

Růst HDP

Všechny země vykazují vyšší nárůst HDP v první dekádě. Nejvyšší nárůsty registruje Čína a Rusko (okolo 10 %), naopak nejnižší Brazílie a Jihoafrická republika (pod hranicí 5 %). Ve druhé dekádě dochází k poklesu temp růstu HDP a zpomalení ekonomik v důsledku globální hospodářské krize. Vyšší tempo si udržuje Čína (kolem 6 %), následuje Indie a Rusko (4 až 5 %), nejnižší tempa růstu HDP byla zaznamenána v Brazílii a Jihoafrické republice (v průměru okolo 1,5 %). (WB 2021)

Inflace a nezaměstnanost

S vysokou inflací v první dekádě se potýkalo zejména Rusko (okolo 13 %) a Brazílie (kolem 7,5 %). Ve druhé dekádě však se zchlazením ekonomik došlo také k poklesu růstu cen, výjimku tvoří Indie v první polovině druhé dekády, která zaznamenává 9% nárůst cen, nicméně k výraznému poklesu došlo ve druhé polovině druhé dekády. Nejnižší inflaci a nezaměstnanost vykazuje Čína (inflace pod 3 % a nezaměstnanost na úrovni cca 4,5 %). Významně vyšší nezaměstnanost v průběhu všech let vykazuje Jihoafrická republika (mezi 25 až 30 %), následuje Brazílie s průměrem okolo 9 %. Rusko mělo větší problémy s nezaměstnaností v první polovině první dekády (8,6 %). (WB 2021)

4.2 Běžný účet platební bilance

Dynamika bilancí

Tabulky č. 12 a 13 znázorňují dynamiku růstu nebo poklesu jednotlivých bilancí podúčtů běžných účtů zemí BRICS a celkové bilance běžných účtů, a to za první a druhou dekádu let 2000 až 2019. Každé saldo je vždy nasčítáno za konkrétní dekádu a poté přepočteno k sumě nominálního HDP za stejnou dekádu.

Co se týče celkové **bilance běžného účtu**, v druhé dekádě u všech zemí BRICS došlo ke snížení podílu salda běžného účtu na nominálním HDP, a to poměrně významně. V obou dekádách si nejvyšší kladnou hodnotu udržovalo Rusko (7,62 % a 3,58 %) a poté Čína (6,04 % a 1,69 %). Brazílie a Indie zaznamenaly v obou dekádách záporná salda s podílem na nominálním HDP v první dekádě do -1 %, ve druhé dekádě však již -2 až -3 %. Dle očekávání nejvýznamnější záporné saldo registrovala vždy Jihoafrická republika (-2,76 % a -3,29 %, přepočteno k nominálnímu HDP). Blíže viz tabulka č. 12 a 13. (IMF 2021) (WB 2021)

V rámci **obchodní bilance** také došlo v druhé dekádě ke snížení podílu sald mezinárodního obchodu zbožím na nominálním HDP u všech zemí. Záporná salda obchodní bilance vykazovala pouze Indie, a to v obou dekádách (-4,91 % a -7,06 %, přepočteno k nominálnímu HDP). Nejvyšší kladné podíly si opět připisuje Rusko (12,07 % a 9,15 %) a Čína (4,83 % a 3,70 %). Blíže viz tabulka č. 12 a 13. (IMF 2021) (WB 2021)

U **bilance obchodu službami** došlo za druhou dekádu k nejvýznamnějšímu nárůstu podílu salda bilance služeb na nominálním HDP v Indii. V obou dekádách si Indie udržuje jako jediná kladné saldo bilance služeb (1,42 % a 3,17 %, přepočteno k nominálnímu HDP). U ostatních zemí podíly sald na nominálním HDP buď poklesly, nebo zůstaly na víceméně stejné úrovni. Největší pokles zaznamenala v druhé dekádě Čína (na -1,66 %), která v první dekádě vykazovala kladnou bilanci obchodu službami se světem. Blíže viz tabulka č. 12 a 13. (IMF 2021) (WB 2021)

Bilance prvotních důchodů za obě dekády vykazuje záporná salda v řádech nízkých jednotek procent podílu na nominálním HDP u všech zemí, nedocházelo zde k velkým

výkyvům. **Bilance druhotných důchodů** se také v obou dekadách u všech zemí udržovala na přibližně stejné úrovni, záporných hodnot bilance dosahovalo Rusko a Jihoafrická republika, a naopak kladných Brazílie, Indie a Čína. V přepočtu k nominálnímu HDP se jedná v téměř všech zemích vyjma Indie o nízké hodnoty do 1 %. Blíže viz tabulka č. 12 a 13. (IMF 2021) (WB 2021)

Tabulka 12: Dynamika jednotlivých bilancí běžných účtů zemí BRICS v letech 2000–2009 (v % nominálního HDP)

Bilance v letech 2000-2009	Brazílie	Rusko	Indie	Čína	JAR
Bilance běžného účtu	-0,74	7,62	-0,86	6,04	-2,76
Obchodní bilance	2,51	12,07	-4,91	4,83	0,54
Bilance služeb	-0,98	-1,52	1,42	0,54	-0,38
Bilance prvotních důchodů	-2,59	-2,62	-0,65	-0,22	-2,23
Bilance druhotných důchodů	0,32	-0,32	3,29	0,89	-0,70

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021) (WB 2021)

Tabulka 13: Dynamika jednotlivých bilancí běžných účtů zemí BRICS v letech 2010–2019 (v % nominálního HDP)

Bilance v letech 2010-2019	Brazílie	Rusko	Indie	Čína	JAR
Bilance běžného účtu	-2,95	3,58	-2,07	1,69	-3,29
Obchodní bilance	1,13	9,15	-7,06	3,70	0,08
Bilance služeb	-1,75	-2,14	3,17	-1,66	-0,23
Bilance prvotních důchodů	-2,44	-3,01	-1,08	-0,39	-2,46
Bilance druhotných důchodů	0,11	-0,43	2,90	0,03	-0,68

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021) (WB 2021)

Dynamika exportů

V tabulkách č. 14 a 15 je zobrazen dynamický vývoj exportů jednotlivých zemí BRICS v letech 2000 až 2019. Tabulky ukazují o kolik procent dynamicky narostl nebo klesl export u všech položek běžného účtu za konkrétní dekádu.

V každé zemi uskupení BRICS nastalo v druhé dekádě významné zpomalení dynamiky vývoje celkového exportu. V rámci exportu zboží došlo k největšímu nárůstu v první dekádě u Číny, a to o celých 905 %. Přes obě dekády rostl export zboží nejpomaleji v Jihoafrické republice, v druhé dekádě registrovala dokonce až mírně záporná čísla (-2 %). U exportu služeb byl nejvyšší nárůst zaznamenán v Indii v první dekádě (457 %). Nejnižší nárůst v první dekádě patřil Číně (82 %), ale v druhé dekádě měla nejnižší hodnoty Jihoafrická republika (-2 %). Export prvotních důchodů rostl v první dekádě nejvíce v Číně (763 %), naopak nejméně rostl v Jihoafrické republice (59 %). Nicméně v druhé dekádě nastal nejvyšší nárůst u Indie (134 %) a nejvíce zpomalilo Rusko a Brazílie (42 %). Co se týče exportu druhotných důchodů, tak nejvyšší nárůsty vykazovala Jihoafrická republika, v první

dekádě až o extrémních 1 067 %. Je ale nutné brát v potaz, že toto číslo vychází z velmi malého základu a změna tedy není až tak významná. Největší pokles byl v druhé dekádě zaznamenán v Číně, a to o -48 %. (IMF 2021)

Tabulka 14: Dynamika exportů zemí BRICS v letech 2000–2009 (v %)

Exporty v letech 2000-2009	Brazílie	Rusko	Indie	Čína	JAR
Zboží	178	199	288	905	121
Služby	198	305	457	82	157
Prvotní důchody	133	603	445	763	59
Druhotné důchody	159	689	273	522	1 067

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

Tabulka 15: Dynamika exportů zemí BRICS v letech 2010–2019 (v %)

Exporty v letech 2010-2019	Brazílie	Rusko	Indie	Čína	JAR
Zboží	12	7	43	61	-2
Služby	12	26	83	37	-2
Prvotní důchody	42	42	134	92	81
Druhotné důchody	8	102	48	-48	125

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

Dynamika importů

V tabulkách č. 16 a 17 je vidět dynamický vývoj importů jednotlivých zemí BRICS v letech 2000 až 2019. Tabulky zobrazují o kolik procent dynamicky vzrostl nebo klesl import u všech položek běžného účtu za konkrétní dekádu.

I u importů každé země uskupení BRICS došlo v druhé dekádě k významnému zpomalení dynamického vývoje. V rámci importu zboží patří největší nárůsty v obou dekádách Číně (607 % a 61 %). Nejnižší nárůst v první dekádě zaznamenala Brazílie (126 %), ale v druhé dekádě nejvíce zpomalilo Rusko (3 %). U importu služeb také vykazovala v první i druhé dekádě nejvyšší nárůsty Čína (338 % a 161 %). Přes obě dekády rostl import služeb nejpomaleji v Jihoafrické republice, v druhé dekádě se dostala až do záporných čísel (-15 %). Import prvotních důchodů rostl v první dekádě nejvíce v Rusku (537 %), ale v druhé dekádě zaregistrovala nejvyšší nárůst Indie (106 %). Naopak největší zpomalení nastalo v první dekádě v Jihoafrické republice (88 %), v druhé dekádě se dostala do záporu Brazílie (-6 %). Importy druhotných důchodů také nabývaly extrémních hodnot jako jejich exporty. Jak již bylo vysvětleno výše, je tomu tak, protože se počítají nárůsty z velmi malých základů, a tím pádem se nejedná o významné změny. (IMF 2021)

Tabulka 16: Dynamika importů zemí BRICS v letech 2000–2009 (v %)

Importy v letech 2010-2019	Brazílie	Rusko	Indie	Čína	JAR
Zboží	126	337	411	607	146
Služby	186	288	176	338	159
Prvotní důchody	106	537	187	329	88
Druhotné důchody	356	1 509	1 448	1 899	280

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

Tabulka 17: Dynamika importů zemí BRICS v letech 2010–2019 (v %)

Importy v letech 2010-2019	Brazílie	Rusko	Indie	Čína	JAR
Zboží	9	3	36	61	5
Služby	15	31	65	161	-15
Prvotní důchody	-6	26	106	86	42
Druhotné důchody	111	83	238	77	51

Zdroj: vlastní zpracování podle (IMF 2021)

Struktura běžného účtu

V rámci struktury běžného účtu v letech 2000 až 2019 došlo k nejvýznamnějším změnám u Indie a Číny. Čína se v exportu významněji specializuje na světový obchod zbožím, který v roce 2019 činil již více jak 4/5 kreditní strany běžného účtu, přičemž v roce 2000 to byla zhruba jen 1/2. Stejný trend, ale v oblasti světového obchodu službami zaznamenává Indie, kde došlo k významnému nárůstu podílu exportu služeb na kreditní straně běžného účtu, a to na přibližně 1/3. Indie se zaměřuje zejména na export služeb z oblasti telekomunikačních, počítačových a informačních služeb. U ostatních zemí BRICS nenastaly výrazné změny a struktura běžného účtu platební bilance zůstala víceméně stejná. (IMF 2021)

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo analyzovat a komparativně zhodnotit makroekonomický vývoj a vývoj běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS v letech 2000 až 2020. Výzkumnou otázkou bylo zmapování změn ve vývoji základních ekonomických indikátorů a běžných účtů platebních bilancí zemí BRICS, a dále tyto změny spolu s případnými rozdíly definovat. Výzkumnou metodou splnění hlavního cíle práce je kvantitativní analýza ekonomických dat. Zdroji dat jsou renomované světové databáze Světové banky (WB), Konference o obchodu a rozvoji (UNCTAD) a Mezinárodní měnového fondu (IMF). V kontextu hlavního cíle byly definovány dílčí cíle, které byly plněny v jednotlivých kapitolách této bakalářské práce.

První kapitola představila a přiblížila uskupení BRICS. Součástí této kapitoly byly také charakteristiky jednotlivých zemí BRICS z hlediska obecných informací a základních ekonomických indikátorů, jako jsou inflace, nezaměstnanost a hrubý domácí produkt, s jejich následným porovnáním.

Ve druhé kapitole byla podrobně vysvětlena teorie platební bilance sloužící k lepšímu pochopení dané problematiky, která byla potřebná k vypracování a splnění cíle této bakalářské práce.

Třetí kapitola, klíčová pro vyhodnocení hlavního cíle práce, byla věnována samotnému vývoji běžných účtů a podúčtů platebních bilancí jednotlivých zemí BRICS v posledních dvou dekadách. Nejprve byl u každé členské země analyzován vývoj běžného účtu platební bilance dle dosažených sald. Poté byla u všech zemí analyzována celková struktura běžného účtu a podúčtů včetně jejího vývoje.

Výstupy první a třetí kapitoly jsou shrnuty a vyhodnoceny v závěrečné čtvrté kapitole, kde byla provedena celková syntéza komparativního hodnocení zemí BRICS z hlediska vývoje základních ekonomických indikátorů a běžných účtů platebních bilancí spolu s jejich podúčty v letech 2000 až 2019. Přesněji se jednalo o porovnání dat souvisejících s růstem hrubého domácího produktu, inflací a nezaměstnaností, a dále vývoje sald a struktury běžného účtu včetně dynamiky změn bilancí, exportů a importů. Data byla porovnávána vždy po dekadách, a to tedy pro roky 2000 až 2009 a 2010 až 2019. Jak již bylo zmíněno

výše, další roky nejsou předmětem celkového shrnutí a komparace, protože v nich nastaly nečekané události, a to zejména pandemie COVID-19 a nynější válečný konflikt na Ukrajině. Tyto skutečnosti výrazně pozmění všechny ekonomické indikátory, ale i celkové běžné účty zemí BRICS, největší změny pravděpodobně nastanou na straně Ruska.

Mezi zásadní závěry komparativní analýzy z hlediska změn ve vývoji běžného účtu platební bilance zemí BRICS patří následující zjištění:

- Kladnou bilanci běžného účtu zaznamenává v obou dekadách pouze Rusko a Čína, přičemž podíly sald na nominálním HDP se ve druhé dekádě poměrně významně snižují. Ke zhoršení běžného účtu došlo ve druhé dekádě u všech zemí BRICS.
- Kromě Indie vykazují všechny země BRICS kladnou bilanci obchodu zbožím se světem. Nejvyšší podíl sald na nominálním HDP zaznamenává Rusko a Čína, a to v obou dekadách.
- Indie jako jediná země uskupení BRICS vykazuje kladné a v kontextu podílu na nominálním HDP stále se zvyšující saldo ve světovém obchodu službami.
- Ve všech zemích byla zaznamenána vysoká dynamika nárůstu exportu a importu u zboží i služeb v první dekádě, nárůst obchodu se světem v letech 2000 až 2009 byl v případě většiny zemí několikanásobný. Ve druhé dekádě došlo k významnému snížení dynamiky exportů a importů, avšak stále je ve většině zemí registrován růst v řádech desítek procent.
- Celková struktura běžného účtu zaznamenala významné změny v případě Číny, která se stále více orientuje na obchod zbožím, kdy na počátku první dekády tvořil světový obchod zbožím cca 50 % kreditní strany běžného účtu, zatímco v průběhu druhé dekády dosahuje již 80 %. Další významná změna byla zaznamenána v případě Indie, která se stále více orientuje na segment světového obchodu službami (zejména ICT), ten tvoří na konci druhé dekády přes 30 % kreditní strany běžného účtu platební bilance.

Seznam použité literatury

- BUSINESSINFO, 2021. *Zahraniční obchod a státy světa* [online]. Praha: CzechTrade. [cit. 2021-12-09]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/>
- CIA, 2021. *The World Factbook* [online]. Washington, D.C.: Central Intelligence Agency. [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
- COOPER, Andrew Fenton, 2016. *The BRICS: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0198723393.
- ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ, 2011. *Základy financí*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3669-3.
- GOVERNMENT OF INDIA, 2012. *THE BRICS REPORT: A Study of Brazil, Russia, India, China, and South Africa with special focus on synergies and complementarities*. New Delhi: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-808538-6.
- HOLMAN, Robert a Vladimír TOMŠÍK, 2016. *Ekonomie*. Praha: C.H. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-278-6.
- IMF, 2021. *International Monetary Fund Data* [online]. Washington, D.C.: International Monetary Fund. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <https://data.imf.org/>
- JUREČKA, Václav a spol, 2017. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0251-8.
- KOCOUREK, Aleš, 2015. Structural Changes in Comparative Advantages of the BRICS. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* [online], **172**(2015): 10-17. [cit. 2021-09-30]. ISSN 18770428. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/272523416_Structural_Changes_in_Comparative_Advantages_of_the_BRICS
- LARIONOVA, Marina a John James KIRTON, 2018. *BRICS and Global Governance*. New York: Routledge. ISBN 9781472480767.
- MANDEL, Martin a Vladimír TOMŠÍK, 2018. *Monetární ekonomie v období konvergence a krize*. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-545-2.

- PIKNEROVÁ, Linda a David ŠANC, 2014. *Nové mocnosti globálního Jihu: Čína, Indie, Brazílie, Jihoafrická republika a Indonésie v mezinárodním systému*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-679-1.
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>
- REVENDA, Zbyněk, Martin MANDEL, Jan KODERA, Petr MUSÍLEK a Petr DVOŘÁK, 2012. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-240-6.
- ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK, 2016. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5858-9.
- UNCTAD, 2021. *UNCTADstat* [online]. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <https://unctadstat.unctad.org/>
- WB, 2021. *DataBank* [online]. Washington, D.C.: The World Bank Group. [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/home>